

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XVI. V Ljubljani, 12. oktobra 1944. Št. 41 (778)

Govori, kar je res, stori, kar
smeš: to sta stezici do nebes.

Slovenski rek

UREDNIŠTVO in UPRAVNIŠTVO:
Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 14/III.
Poštni predal št. 253. Telefon št. 33-32.
ROKOPISOV ne vračamo, nefrankiranih
dopisov ne sprejemamo. Za pismen
odgovor je treba priložiti 2L v znakmah.

NAROČNINA: 1/4 leta 15 lir, 1/2 leta
30 lir, vse leto 60 lir. Račun poštne
branišnice v Ljubljani št. 15.393. Naroč-
nino je treba plačati vnaprej. — Po-
samezna številka stane 1.50 lire, stare
številke 2.50 lire. — OGLASI po tarifi.

Ni je osebe in sile na svetu, ki bi bila
upravičena, da bi nas kdaj klicala na od-
govor za to, da smo z vsem svojim sloven-
skim bistvom ljubili in z vsemi silami bra-
nili Boga, narod in domovino.

Dr. Stanko Kociper

8. okt. t. l. v ljubljanskem radiu

Za obletnico prvega domobranskega nastopa v Ljubljani

Obračun s krivci našega gorja

„Vso mladost so nas vse preveč učili gledanja v tuji svet in sovraštva na levo
in desno, pa pre malo prave ljubezni do lastnega naroda.“

Preteklo nedeljo je govoril v ljubljanskem radiu dr. Stanko Kociper za obletnico prvega domobranskega pohoda po Ljubljani. Njegov govor — naslov mu je bil »Obračun« — je pravi dogodek v slovenskem političnem življenju. Z izredno jasnostjo in odkritostjo, skoraj bi smeli reči z revolucionarno brezobzirnostjo je govornik razgalil pred nami grehe in napake naše dosedanje strankarske politike in pokazal elemente rešitve: razum, realnost, Rupnik, domobranstvo.

Čepav je govor že izšel v časopisu (Slovenec, 10. oktobra), se nam zdi vreden, da ga v celoti ponatisnemo tudi za naše bralce. Pri tem naj pripomnimo, da originalni tekst ni imel vmesnih naslovov; vstavili smo jih mi, da opozorimo na najmarkantnejše odstavke.

Pred enim letom, na dan 24. septembra, je imel slovenski narod v ljubljanski pokrajini zbor za nastopajočim pripravil st.

Takrat so bili komunistični izdajci, zvezani s savojским okupatorjem, kateremu so tako širokoustno napovedovali boj za vsako ceno, tudi za ceno narodovega življenja že porušili naši dve nacionalni trdnjavi na Grčaricah in na Turjaku. Ze so bil opravili svojo »krvavo rihot« v Medju in Jelendolu, že so bili odgrli svojo iustifno komedijo v Kočevju. Z vsem zagonom so z badoliri kimi topovi rušili slovenske domove. Takrat so junaki ljubljanski velmože izgubili glave in se noro metali boljševiške- mu krvniku v narode, da danes med dvema ognjena očeejo Snuderlove sol- ze, ker jim komunistična oledniška kontrola ne dovoli povratka.

Takrat, ko so mnogi možje, ki bi bili po vseh poglubljenih poklicani, stopiti na čelo naroda, mrzlično pripravljali kovčge in cule, je prišel z desnega in levega krila, to je iz Notranjskega kota in iz Zameškega ob Krki na Dolenjskem, kjer so hrabri dolenski fantje pod poveljstvom svojega takratnega poveljnika, slotnika Vuka Rupnika, zadrževali mednarodni komunistični naval izpodbudni klic naših kmečkih mož in fantov z okopov: Mi se še držimo. Zberite

Hudi boji na Nizozemskem

Iz vojnih poročil nemškega vrhovnega poveljstva v preteklem tednu: Na zahodnem bojišču še nadalje bijemo s sovražnikom srdite obrambne boje. Od 29. septembra do 6. oktobra smo v bojih ob nizozemsko-belgijski meji uničili 300 sovražnikovih oklepnikov in oklepnih izvidniških voz. Na vdornem področju Geilenkirchena so postali sovražnikovi napadi v zadnjih dneh posebno ozorjeni. Sovražniku se je sicer na tem področju posrečilo narediti nekaj vdorov, a je pri tem izgubil 59 oklepnikov. Naša bojna letala venomer uspešno napadajo področje Aachna. Na obeh straneh Remiremonta napada sovražnik z ojačenimi silami. Očistili smo nadalnje dele Parrovskega gozda.

Iz Dunkerqua in St. Nazaira iavljaio o močnem toničnem ognju in uspešnih spopadih z nadmočnim sovražnikom. Posadki La Rochella in severne Gironde sta ponovili svoje izpade globoko v predtrdnjavsko ozemlje.

Obstreljevanje Londona z »V1« se nadaljuje.

V srednji Italiji smo v bojih izžno od Bologne dosegli popoln obrambni uspeh.

Na Balkanu se še nadalje uspešno borimo proti razbojniškim tolpam. Prišlo je do več spopadov z bolgarskimi četami ob stari bolgarski zahodni meji. Tako na področju pri Zajezarju kakor pred Beogradom so prišli lastni oddelki, predvsem planinski lovec vojske in vojaške SS po težkih dneh obrambe uspešno protinapade ter so razbili močnejše sovietske oddelke. Na madžarskem obmejnem področju je sovražnik začel pred nekaj dnevi velenapad in vdor preko Brzga Körösa. Severozahodno od Turde in ob Marošu so se izialovili množestevinski boljševiški napadi. Na področju jugozahodno od Debrecina se menjavajo napadi in obrambne operacije.

Ob prelazih Gozdnih Karpatov so oživelji boji. Ob spodnjem Narevu smo zložili sovražnikovo mostišče.

Med Memlom in Vento se naše čete žilavo bore z močnim sovražnikom. Pri Rigi in severno od Dvine so iz- rubili boljševiki 25 oklepnikov.

glavnino! Ti naši vrlji borci, ki so vzdržali silno premoč, so tedaj obrnili nase pozornost nemške vojske, ki je zaradi razvoja vojne do badoljevski izdajci morala zasesti tudi našo drobno pokrajino, da nam je omogočila zbrati glavino — Sloven- sko domobranstvo!

To so bili v resnici časi, ko fe pri nas vladala obupna negotovost.

Toda tudi v tem našem obupu se je zopet razlila preko nas sama božja Ljubezen, ki nam je v največji uri dne 22. septembra dala našega pre- zidenta, generala Rupnika. S stisnjenimi ustnicami in odločno voljo, pomagati zbežanemu slovenskemu narodu, ki je v molitvi trpetih mater prošil Vsemogočnega za zmago idej bojev na desnem in levem krilu naše fronte proti boljševizmu, je pre- vzlet vodstvo naroda skozi vojno in zahrbtno komunistično revolucijo. On je bil, ki je dne 24. septembra prvi prišel na zborni mesto, da se okrog njega zbere pošteno in narodno mi- slečji del naroda in povedal je v usod- nem času svojo očelovsko besedo ka- tera ga je v zdravi večini naroda ta- koj naredila za našega krmarja.

Da, tedaj — na dan 24. septembra pred letom danj — je imel naš narod zbor.

Zbrali smo se okoli Rupnika vsi, ki še nismo pozabili naukov svojih slovenskih mater, ki nam tuji nauki in miselnosti še niso razjedle korenin, s katerimi smo črpali življenje in naziranje iz bistva slovenskega naroda. Zbrali smo se, ki v besnem di- rektaju vojne in poneumljanju komu- nistične propagande nismo pozabili svojih dolžnosti, katere imamo do svo- jega naroda in preko njega do kul- turne Evrope. Prišli so stari volaki, ki so prisegli zvestobo narodu. Prišli so zaradi neenakega boja zmučeni, a zato v idealih, za katere so padali naši prvi mučenci, utrjeni prostovolji protikomunistični borci z vaških postojank. Zbrali smo se interniranci, ki smo navzlic največjemu prizadevan- ju tudi tam zvezanih savojcev in boljševikov padli na visoki šoli komu- nizma v italijanskih taboriščih.

Dne 10. oktobra lanskega leta da se je zgodilo nekaj čemur posvečamo s temi besedami svoj spomin in kar bo šlo v slovensko zgodovino prav tako kakor 22. in 24. september 1943.

Zgodovinski 10. oktober

Takrat je namreč zdrava slovenska mladina dala porajajočemu se Sloven- skemu domobranstvu prv udarniški poudarek, ki ga je do današnjega dne vodil od uspeha do uspeha in ga bo pripeljal tudi do končne zmage nad hinavskimi zlotinci v OF. Takrat, ko je tako rekoč vsa Ljubljana še pla- vala v hipnotičnih rečeh sanjah, ko so strahopetci vseh starosti in polo- žajev — prav tako kakor te dni — kot z zmešanostjo udarjeni brez cilja tekali po zamegljenih ljubljanskih uli- cah, ko so nekateri salonske pokveke iz rodu narodnih zajedavcev s posme- škrom omalovažujoče komentirale vpis v Slovensko domobranstvo, je komaj 300 slovenskih mladcev brez določa povpraševanja okoli neokretnega, gni- lega ljubljanskega javnega mnenja razviljo narodno zastavo, s trdim čisto vojaškim korakom slobno na spolzke ulice slovenske prestolnice in prima- zalo nekaj vročih zausnic. Zbrali smo se iz najrazličnejših bivših političnih taborov, ki smo jih sprično mnogo vi- šjih interesov zapustili, da bi z dru- ženi laže koristili narodu, in s tega mesta prvič zaklicali vsemu svetu: Vemo, da gre za biti ali ne biti na- šega naroda. Ker iz vsega bistva ju- bimo svoj narod, se bomo brez pogojno, brez vseh ozirov, brez vseh če in toda, z vsemi sredstvi uprli komunistični revoluciji, naj poročé kdo, kar hoče! Zivelj hočemo, ker to ni samo naša pravica, ampak z ozirom na poslans- tvo našega naroda tudi naša dolžnost!

Mladina je že takrat prva odvrkla vse strankarske obzire in ustvarila ono vsenarodno skupnost, ki nam je dala današnje domobranstvo, in katera edina nas lahko reši smrti od komunistične kuge in nam zago- tovi narodni obstoj v povojni brez- boljševiški Evropi, za kar so potrebni resni naporji vseh pozitivnih narodo- vih sil.

Vsem je bilo že takrat povsem jasno: Ta narod bo živel! Te mladine breznarodni komunistem ne bo nikoli premagal! Iz vrst te mladine, ki je v tolikšni domovinski ljubezni zavrgla vse mašine ozire in ustvarila Sloven- sko domobranstvo, bodo prišli naši bo- dočji voditelji!

Zavedali smo se zvestobe in ju- bezni do svojega naroda in domovine in šli smo preko zlobnih pogledov S prezirom smo vračali bedasto sušnja- nje listih, ki jim je komunistični strup

razkrojil še tisti šteepec nadarjenosti za pogled v bodočnost, ki je vsakemu človeku z zdravo pametjo dan že po naravi. Mirno in tovariško smo spre- jeli orožje iz rok nemškega vojaka, ker smo vedeli, da bomo z njim bra- nili življenje svoiemu narodu pred tistim kletim sovražnikom, pred ka- terim on še danes z uspehom brani tisočletna izročila kulturne Evrope in kateremu edinemu se moramo zahva- liti — če seveda hočemo biti resnico- ljubni — da boljševizem še ni pre- plaval vse Evrope, in da bo v svojem besnem zagalopiranju končno izgubil vse in se zrušil. Brezobzirno smo šli preko spozdelovani in obsodb, ker smo bili bolj zaskrbljeni za usodo svojega naroda kakor dovezteni za neutemelje- na opozorila nekaterih ljudi, ki so nas vso mladost vse preveč učili gledanja v tuji svet in sovraštva na levo in desno, pa pre malo prave ljubezni do svojega naroda, poznania bistva nje- gove narave in zakoreninenosti v svoji domovini. Zato je bil poziv gene- rala Rupnika za nas glas naše nar- odne vesti.

Domobranstvo — jedro slovenstva

Ko se spominjamo tega prvega na- stopa na ulicah naše prestolnice, lahko pregledamo uspehe tega leta na or- ganizatornem in bojnem področju in napravimo obračun. S ponosom lahko ugotovimo, da je Slovensko do- mobranstvo s pomočjo nemškega voja- ka napravilo toliko, da je v svoji disci- plinirani enotnosti in v svojih visokih idealih, katere črpa prav iz dna sloven- skega krščanskega kulturnega in evropskega bistva, postalo resnični temelj naše lepše narodne bodočnosti.

Okoli Slovenskega domobranstva se je danes zbrala vsa ona poštena ve- čina našega naroda, ki bo v naši bodoči gradnji kaj pomenila. Vse dru- go ne šteje nič! Ali je okuženo po boljševizmu, ali po ozkem političnem egoizmu, gonio za kariatami in po podkupljivosti značajno tako pokvar- jeno, da mu narod nikoli več ne bo mogel zaupati vodstva je ne bo hotel izdati svojih najnujnejših koristi na narodnem, ideološkem in družabnem področju. Slovensko domobranstvo danes pod edinim nagibom — koristiti narodu, v zvestobi Bogu in domovini — vzgaja v svojih vrstah kader bodo- čjih zidarjev naše narodnostno preka- lene in družabno preurejene bodoč- nosti. Sodile dejstva kakor hočete, prišel bo čas ko bo duh tega Sloven- skega domobranstva prve brez usmi- lenja iztrebil, druge pa postavil v ropotarnico.

Največjo srečo vsakega človeka pred- stavljaio po naših kulturnih, evropskih in slovenskih pojmihi Bog, narod in domovina.

Mihajlovičev zgled

To edino so idealji, ki so si jih naši domobranci zapisali na neomadeže- vanj slovenski prapor, kakor sem v njihovem imenu imel dolžnost še več- krat na to opozoriti. Tokrat poudar- jam to ponovno, da ne bo nikdar in nikoli nobenega dvoma in izgovarja- nja, da smo v svojih vrstah žalili in nismo poštovali svetovnonazorske koncepcije vsega zdravega naroda! Potrebno je, da to znova približem za- radi nekaterih, ki mislijo, da bodo za rešitev svojih idealov — če njihovo neresno strankarsko-političantsko stremljenje sploh moremo imenovati ideale — uspešno uničevali komuni- zem v nepomembnih skupnicah izven narodne skupnosti vseh slojev in vseh bivših taborov, združenih v Sloven- skem domobranstvu pod vodstvom ge- nerala Rupnika. Ti so namreč v gram- tolnem političnem računaniu kj lim je ostalo v kosteh še iz mjuulih časov, že mislili, da lahko spričo nervoznih poizkusov notanplajočih se komunistov, namerjenih razkroju domobranstva, pristavijo svoje piskrčke k ognju, ki se je kresal med nami in komunisti, in ki je končno pošteno osmodil klav- rne boljševiške betice.

Slovenski domobranci dobro vedo, zakaj jih je poklical čas. Zato so se ob naši disciplinirani enotnosti vsi ti komunistični poskusi z govori nji- hovih luč v Londonu vred žalostno razleteli in nas še bolj oeklenili. Vse to bedno prizadevanje zločinskih pri- sklednikov kazničena Broza-Tita nam je namreč bilo samo dokaz naše moči in strahu, ki ga imamo pred nami, če ostane naš duh v vsakem položaju tako udaren, kakor je bil doslej. Vse ostale bo za razvoj dogodkov nujno prisililo do enakega sklena, kakor ga je napravil v bratski Srbiji Draža Mihajlovič, ki je spoznal bridko nezna- čajno prevarto tako imenovanih zavez- nikov in se vključil v srbsko narodno skupnost okoli generala Nedića,

da se te dni na življenje in smrt bje skupaj z nemškim vojakom proti vdi- rajočim Sovietom in Titu v zaledju. Kdor ima še dvome, naj si enkrat za vselej zapomni:

Od vsega začetka še za trenutek nismo postali nezvesti svojim idealom. Ljubimo svoj narod, domovino in Boga! Ni je osebe in sile na svetu, ki bi nam mogla zabraniti, da ne bi ljubili teža, kar nam je najsveetejše in najdražje. Ni je osebe in sile na svetu, ki bi bila upravičena, da bi nas kdaj klicala na odgovor za to, da smo z vsem svojim slovenskim bistvom ljubili in z vsemi silami branili Boga, narod in domovino!

To pa smo izpričali s svojimi mrtvi- mi junaki in ranjenimi borei. Tem mrtvim sinovom se bo nekot narod iz globine spoznanja zahvaljeval za njihovo, nam že sedaj sveto žrtve. Mi, njihovi bratje po ideji in krvi da jih prosimo, naj v zboru junakov molijo pri Bogu za izdani in trpiteni sloven- ski narod, ki so ga v zboru borev branili s puško in življenjem.

Po njihovem zgledu stoje na mrtvi straži svojih domov tisočji tistih, ki jih bo zgodovina nekot imenovala naj- boljše sinove našega naroda. Kdo božji na svetu more te naše junake klicati na odgovor in jim kolikrat očitati, če so iskreno hvaležni nemškemu voja- ku, da jim je pomagal, ko se je njihove očelne strehe ločeval ogenj iz tako imenovane »bratske roke, ki se je zvezala s savojским okupatorjem, ko pa danes vsi Srbi brez izjeme spo- zuvajo odurno igro svojih večrajšjih zaveznikov, od katerih so pričakovali hipno rešitev iz vseh težav, in kateri danes še s prstom ne mignejo, ko tisti, ki so ustoličili hrvaškega cerkve- nega tatu Tita na »maršalske stolček, z mongolskimi hordami rušijo srbska mesta in naskakujejo proti jugoslo- vanski prestolnici? Kdo na svetu nam more očitati, če smo hvaležni nemš- kem vojaaku, da nam je pomagal, ko se je naš narod — že lansko leto izdan in zapučen — davil v komunistični gnojnici, ki so jo pomagali doviati k nam... naši »zavezniki? Nihče ni in ne bo za to polkican, zakaj več ko vse puhle nade, ki bodo vse raz- očarale, več ko vse grozine, vabe in mihi nam pomenu Bog, narod in domovina!

Če je z narodom zvezan slovenski časnikar pred dnevi zapisal, da je vsaka v naših listih po nas zapisana beseda v času naše borbe proti komu- nizmu najpristnejši krik naših lastnih slovenskih src in duš, potem naj vedo vsi, ki se pripravljajo na obsodbe, da je vsak korak slovenskega domobran- ca najpristnejši izraz naše največje domovinske ljubezni. Le mi edini imamo pravico klicati k spreobrnieniu vse, ki si brusijo jezik okoli nas.

Obračun z g. Kuharjem

To velja tudi vas, gospod Kuhar, ki ste nam govorili, naj se zdru- žimo s tistimi, ki bi vam bili že dav- no odstrigli vrat prav tam, do koder sega vaš beli duhovniški ovratnik, če bi bili ostali v domovini in vršili med nami ono poslanstvo, za katero so dali svoje življenje prof. Ehrlich in deset- tine vaših bratov, ker so poleg velike domovinske ljubezni, kj jih je navda- jala, kot duhovniki uostevali tudi sta- lišče papeža do komunizma, stališe torej onega foruma, kj tudi za vas — če ste še duhovnik in katoličan — predstavlja navišjo cerkveno in- stanco!

Če ste pa govorili zato, da bi si rezervirali ministrski stolček, potem ste prav tako kakor Mikuz nepokorni svoj vrhovni cerkveni oblasti in nisle več duhovnik. Za nas pa ste uma- zana, neznajčna pokveka, ki je nlu- nila v listo juho, ki jo je včeraj s- slastio jedla in jo celo drugim pro- dajala. S tem ste za vse večne čase zagrali upoštevanje med našim na- rodom kj ga bodo vodili samo poštini in značajni možje. Vaš primer je tudi dokaz, da nas nobena stranka — tudi vaša nel — ne mora rešiti, ker je vsaka po vašem primeru kj ste imeli pred letom še polna usta obsodb partizanov, pripravljena na vsak kom- promis — zaradi korita! Tem bolj bo zdravi narod v domovini dal vse svoje sile na razpolago novi vsenarodni skupnosti kj jo v boju proti zlo- činskemu in izdajalskemu slovenske- mu delu boljševizma ustvarja naš general-rešilec Rupnik.

Odgovor g. Churchilla

In vam, gospod Churchill, lahko nekaj resničnega povemo, čeprav smo maljni in čeprav se z nami igrate kakor občestna mačka z mišjo. Nekateri nam namreč očitalo... da smo izdajalci, ker delamo drugače, kakor zahtevate vi... naš »zaveznik, čigar velikopotezna igra na svetovni šahovnici ogroža naše življenje. Nismo namreč takšni politični ignoranti, kakor kj kdo misli. Znamo poslušati in znamo čitati tudi to, kar je napisano v Londonu. Znali smo čitati tudi to, kar ste govorili vi, gospod Churchill, o boljševizmu in Sovjetski Rusiji. Stru- peno pikre so bile besede na račun Nadaljevanje na 2. str.

Naši grobovi

Vojna poraja iz dneva v dan nove peripelije. Francija in Belgija sta »osvobojeni« in Angloameričani stoje na alzaških in vzhodnonizozemskih mejah — a mi?

Mi odkopavamo grobove.

Rdeča vojska naših moskovskih »bratov« je podjarmila Romunijo in »odrešila« Bolgarijo, prodira na Ma- džarsko in obijublja Srbom svobodo in kruh — a mi?

Mi odkopavamo grobove.

Churchill in Eden trkata na Kre- melj, Roosevelt se pripravlja na četr- to prezidentovstvo, Nemčija je tik pred razsulom, samo do prihodnje pomladi ji je Churchill podaljšal živ- ljenje — a mi?

Mi odkopavamo grobove.

Kako malenkosten, kako nezrel nar- od smo Slovenci!

Ko je vendar čisto jasno: kakor bodo veliki rekli, tako bo! Le čemu potem tako noro in jalovo rinemo z glavo skozi zid?

O, kako dobro vam vidimo v po- kvarjeno dušo! Leta 1941., pa 1942. in še lani ob tem času ste bili dru- gačnih misli, ker je vašim kratko- vidnim računom drugače kazalo. Tak- rat smo bili prav mi Slovenci pokli- cani odrešiti svet. Takrat ni naša veljala, da se svet pokašlja na naš tragični cirkus. Takrat vam je bilo prav, da se gremo Slovenci jalovo revolucijo — saj so bili takrat reči na vrhu in Kajnovu ubijanje, tedaj še brez rizika, je bilo »slovenske« Moskve ukaz.

Da, Angloameričani stoje na nem- ških mejah, da, Sovjeti ogrožajo Beo- grad, da, povsod kamor stopi »zavez- niški« vojak, gre kakor mrka senca z njim boljševik — da, stokrat, da! In vendar: mi odkopavamo gro- bove!

Ker nam je vseeno, kje stoje An- gloameričani in boljševiki, kaj počne Churchill in Eden, kako bo Roose- velt opravil pri četrtih volitvah — slišite nezasišano: popolnoma vse- eno! Vseeno nam je, kaj se zunaj nas godi; samo naše hiše nam je mar. In našo hišo smo odločno po- čistili, naj je to Moskvi in Londonu, pa vam, njunim slovenskim vazalom, prav ali ne.

Zato odkopavamo grobove.

Zato, da bo ves narod slišal njih krik. Da bo vedel ves narod: zvezali so jih z žico in jermen in jih pobili ko garjeve pse, postreljali v gozdni samoti, sredi temne noči in jih še na- pol žive zagrebli ko mrhovino.

Ali tako počne zmagovalc s pora- ženim nasprotnikom? Ali tako počne brat z bratom, tudi če bi bil prema- ganec še tako kriv? Ali je kje na svetu — razen morda v Sovjetiji — sodišče, ki bi v današnji prosvetljeni dobi tako zverinsko kaznovalo še ta- ko krvoločne roparske morilce, raz- bojnike in veleizdajalce?

Zato odkopavamo grobove:

Da bo vedel ves narod: pokradli so jim vse, kar so imeli, denar, drago- tine, še celo dokumente. Ni jim bilo dovolj, da so jim vzeli imetje in živ- ljenje; ukradli so jim še ime.

Ali se temu reče boj za idejo? V reakcionarni Jugoslaviji so to imeno- vali roparski umor; njegova prvoborilca sta bila Čaruga in Haca. Čarugo so obesili, Haca je pa našel pót do tovarišev v hosti.

Zato odkopavamo grobove:

Da bo vedel ves narod: prišli so sredi noči, nekdanji šolski tovariši, sosede in dolgoletni prijatelji, ki jih je bila njihova žrtve pomagala rešiti internacije in jih pogostila, kadar so prišli na obisk.

Zato odkopavamo grobove:

Da bo vedel ves narod: v sloven- ski hosti ima glavno besedo izpljunek naše družbe, poklicni kriminalce, po- stopač, ropar, tat in sadist.

Tudi zato odkopavamo grobove:

Da bo naša hiša snažna in čista, kakor kadar leži na parah mlič, če dobimo kdaj visokorodne goste, za- služne za naše grobove, iz azijske tundre in s stepe, iz londonskega stuma ali iz newyorške zamorske bez- nice. Zato, da bomo takemu gostu, če bi imeli nesrečo, da bi mu morali od- preti, lahko rekli: Fej, tovariš, obriši si škornje, preden vstopiš — nisi domal

K. B.

Narodni ljubljani!

V petek, 13. t. m. ob 8. uri bo v stolnici sv. Nikolaja ljubljanski škof dr. Gergorij Rožman daroval spominsko sv. mašo za obletnico mučeniške smrti žrtve komunističnega morilskega »procesa« v Kočevju in sto in sto drugih mučenikov, umorjenih v noči z 12. na 13. oktober preteklega leta pri Mozlju.

Vabimo vso narodnozavedno ljubljano, da se spominske sv. maše v kar največjem številu udeležijo in tako dostojno počastijo spomin narodnih junakov in mučencev.

Nadaljevanje s 1. strani

razlinskih džinejskanov 20. stoletja, kakor ste se pred štirimi leti imenovali Soviete. Dale so nam celo slutiti spopad, ki naj bi — po vaših besedah — vzplamtel med nami in imperijem, ki mu imate čast krojiti politiko kot ministrski predsednik.

Ce ste to pozabili in se zvezali s tem nenaravnim zavezništvom samo zato, da bi zrušili Hitlerjevo Nemčijo, in če ste samo zato izdali in poznali v žrelo tega židovskega moloha male narode, ki ste se jim desetletja napihano predstavljali kot zaščitnik potem, gospod Churchill, niste vredni, da predsedujete angleškemu svetovnemu imperiju, oziroma je angleški svetovni imperij z vsemi svojimi stoltnimi milijoni prebivalcev takšen slabšč, da ni vreden življenja. Zakaj srabota je, spoštovani gospod Churchill, da za rešitev svojega svetovnega imperija žrtvujete svoje večrajšnje zaščitnike »džinejskanov 20. stoletja«, kakor to je dni doživlja tudi oni del nacionalne Srbije, ki je z Mihailovičem na čelu polagal vse nade edino v vas, pa ste ga izdali prav tako kakor kralja, da se bo zdaj ob Nedlji z združenimi močmi boril proti vdirajočemu boljševizmu na življenje in smrt.

Gospod Churchill, ali zdaj vidite, da nismo mi krivi, če vas nismo poslušali in smo se zvezali z vašim sovražnikom, ki nam je pomagal? Gospod Churchill mi vas in vašega naroda ne sovražimo, ker smo se v teh grozljivih letih naučili samo ljubiti svoj ubogi narod. Postali pa vam bomo pravi prijatelji, kadar za zaščito svojega svetovnega imperija ne boste žrtvovali malih narodov kugi, ki to prinaša vaš nenaravni zaveznik in kadar boste stonili v evropski blok, ki ga Nemčija — in to Hitlerjeva Nemčija, gospod Churchill — že od leta 1941, vodi v borbi za obstanek, ki ga ogroža židovski satanizem bogataško-boljševske izgre.

Vaš sovražni zaveznik vam namreč že sega v žep. Če boste pa takrat, kadar vam bo pregloboko segel v malho, svojo izgre spremenili in ga udarili po zobeh, potem vedite, da mi vsi, ki smo že tri leta dan in noč v borbi z boljševizmom, vemo, da je Hitlerjeva Nemčija, proti kateri se se poslužili tega nenaravnega zaveznika, že od junija 1941, čuvala tudi vaš svetovni imperij, kakor koli se to sliši na moč paradoksalno in prav te Nemčiji bo zgodovina nekoč dala veličastno priznanje, da je edino njena in Hitlerjeva zasluga, da bo boljševizem propadel, ker je edino ona tako zdesetkala azijske sile v službi svetovnega židovstva, da se jih bo združena Evropa lahko obranila in jih zapodila nazaj tja, od koder jih je židovski patron spustil na krščansko in kulturno Evropo. To že danes govorim vsemu svetu jaz Stanko Kociper, slovenski domobranec, pa me lahko draži rojaki, ki še niste slišali radija Beograd in ste se slepi, podrete kot izdajalec zato, ker se dam voditi od suhoparnega razuma in ne od čustev, ki jih je skubala ljubljanska ulica.

Prišel bo čas...

Tem boli vidimo sprjco vsega tega, kako prav je imel naš general Rupnik tudi takrat, kadar smo stiskali zobe zaradi njegovih besed. Vidimo, da imamo v svojem generalu Rupniku največjega Slovenca kar jih je rodila slovenska zemlja v svoji 1500letni zgodovini. In zaradi tega njegovega globokega političnega duha, zaradi njegove neizmernе, vse žrtvujoče ljubezni do svojega naroda bomo zdaj v njegovem imenu in v bodoče v njegovem dihu storili vse, da bo naš narod živel lepše življenje, kakor ga je imel kdaj koli prej. Prav zato na bomo dali vse svoje sile — tudi sile tistih, ki so stali dole ob strani, pa bodo v kratkem spregledali — na razpolago slovenski narodni skupnosti, da naš bo Rupnik z njo popeljal v leno bodočnost.

Sedaj vidimo kaj nam je storiti. Naša odločitev je padla. Do konca, do skrajnosti disciplinirani in enotni pod vodstvom našega generala Rupnika v borbo proti boljševiški kugli. Gospodje z vseh koncev sveta ki barantate z malimi narodi za profile svojih velikih žepov, gospodje izpod domače strehe, ki za te žepa špekulirate na korita in na stolčke, videli boste, kako bomo znali za to svoje pripravnice umirati! Toda popustili ne bomo! Umri bomo, toda zmagali bomo!

Prišel bo čas, ko se boste spomnili teh mojih besed čeprav sem mlad in nepomemben. Narod bo klical v življenje duha junakov z Grčarje, ki so padli za tisto, kar so bili veliki politiki z eno potezo zatajili: klical bo v življenje duha junakov s Turjaka, ki so dali mlada življenja za Boga narod in domovino! Razočarani in izmučeni narod bo otrekel vse današnje politike in zapeljeval v bo romal k Rupnikovega spominu!

Takrat bo vstal nekdo, ki ga bo božja ljubezen ki se razliva nad slovenskim narodom, naši domovini obranila in ta bo ta narod popeljal v leno bodočnost z veslom: Bog, narod in domovina!

DA BODO SLEPCI VIDELI IN GLUŠCI SLIŠALI.

»Zvezani nad gležnji in na rokah«

Uradni zapisnik o izkopu jelendolskih žrtev

Na 4. strani prinašamo obsirno poročilo našega urednika o izkopu žrtve lanske komunistične strahovlade, zagrebljenih v jelendolskem gozdu nad Ribnico. Da si bodo tudi tisti, ki gredo preko nevšečnih jim stvari, objavljenih v našem časopisu, najrajši na dnevni red, češ, »žurnalisti delajo samo propagando«, približno v naslednjem suho in stvarno poročilo, kakor ga podaja o izkopu uradni zapisnik posebne komisije, sestavljene iz najuglednejših zastopnikov naših nepolitičnih uradov in ustanov.

Zapisnik podajamo v točnem prepisu uradnega izvornika, z vsemi tipkarskimi, pravopisnimi in interpunkcijskimi napakami, ki so se sprjco naglega pretipkavanja koncepta vrinile v čistopis.

Zapisnik

O izkopu žrtve pomorjenih meseca septembra in oktobra 1943 in zakopanih v gozdu ob cesti med Rakitnico in Jelendolom.

Komisija so tvorili:

1. Dr. Drago Vidmar, inspektor Pokrajinske uprave v Ljubljani, kot zastopnik šefa Pokrajinske uprave
2. Dr. Janez Kraljič, kanonik kot zastopnik ljubljanskega škofa.
3. Dr. France Stele, univerzitetni profesor, kot zastopnik Akademije znanosti in umetnosti.
4. Dr. Avgust Munda, dekan juridične fakultete, kot zastopnik slovenske univerze v Ljubljani.
5. Branko Goslar, namestnik državnega tožila v Ljubljani, kot zastopnik višjega in državnega tožilstva v Ljubljani.
6. Jože Arko, predstojnik okrajnega sodišča v Ribnici, kot zastopnik predsedništva apelacijskega sodišča v Ljubljani.
7. Janez Lesar, vodja okrajnega glavarstva v Kočevju.
8. Božo Popović, zasebnik, kot zastopnik pravoslavne cerkvene občine v Ljubljani.
9. Dr. Ludovik Puš, načelnik informacijskega urada Pokrajinske uprave.
10. Boh Janca in Lenšček Dušan, nadporočnika Slov. Domobranstva v Ribnici.
11. Dr. Vladimir Juvan, zdravnik, poročnik slovenskega domobranstva v Ribnici.
12. Dr. Janez Oražem, pokrajinski zdravnik v Ribnici.
13. Jakob Mavec, zastopnik Informativnega urada v Ljubljani.

Navzoči so bili tudi zastopniki nemške civilne, policijske in vojaške oblasti.

- Zastopniki tiska:
1. Zoran Brezigar za »Jutro«.
 2. Janko Hafner za »Slovenec«.
 3. Slavko Skoberne za »Slovenski dom«.
 4. Karel Bratuša za »Družinski tednik«.
 5. Ljenco Urbanič za »Slovensko domobranstvo«.

Komisija je odpotovala iz Ljubljane dne 29. septembra 1944 ob 19 uri in prispela v Ribnico istega dne ob 23 uri. Zaradi izredno slabega vremena in poplave se je izkop v Jelendolu pričel šele v torek 3. oktobra 1944 ob 8 uri.

Komisija je prisostvovala izkopu treh grobov ca. 9 km južno od Ribnice v gozdnih kotaninah na mestih oddaljenih 100—150 m zahodno od ceste Ribnica—Grčarje.

Obenem s komisijo je izkovanju prisostvovalo mnogoštevilno prebivalstvo iz raznih krajev, ki so prišli na kraj zločina zaradi identificiranja pokopanih žrtve. Izkon sam je vršil od-

delek slovenskega domobranstva iz Ribnice, kateremu je bil po dobljenih informacijah točno znan kraj grobišč.

Najprej je bilo odkopano srednje grobišče. To grobišče je bilo 6 m dolgo, 2,5 m široko in 1,5 m globoko. Zemeljska plast nad trupli je bila debela ca. 1/2 m. Trupla so ležala drugo čez drugo, mnogo v zelo skrčenih in zvitih legah. Iz tega grobišča je bilo izkopanih 38 moških trupel. Bila so vsa oblečena, delno sezuta, v nogavicah ali bosa, vsa zvezana nad gležnji s telefonsko žico ali pa z jermenji in po večini zvezana tudi na rokah, bodisi na hrbtu ali na prsih. Oblečila so bila delno civilna delno vojaška.

Nato se je odkopalo drugo grobišče, ki je ležalo v sosednji dolinici, kakih 10 m južno od prvega. To grobišče je bilo 4 m dolgo, 3,30 široko, in 1,5 globoko. Zemeljska plast nad trupli je bila debela ca. 1/4 m. Zemlja ilovnata, prav tako kakor v prvem grobišču. Trupla so ležala še bolj kakor v prvem grobišču drugo čez drugo, prav tako v skrčenih legah. Iz tega grobišča je bilo izkopanih 55 moških in 2 ženske trupli. V tem grobišču so bila trupla delno oblečena, nekatera brez vrhnje obleke, eno v samih spodnjih hlačah. Ženske trupli sta bili oblečeni, eno od njih pa ovito v žaklijevo. V tem grobišču odkopana trupla so bila skoraj vsa zvezana s telefonsko žico nad gležnji, nekatera celo po dvoje skupaj za roke. Oblečila so bila delno civilna, delno vojaška.

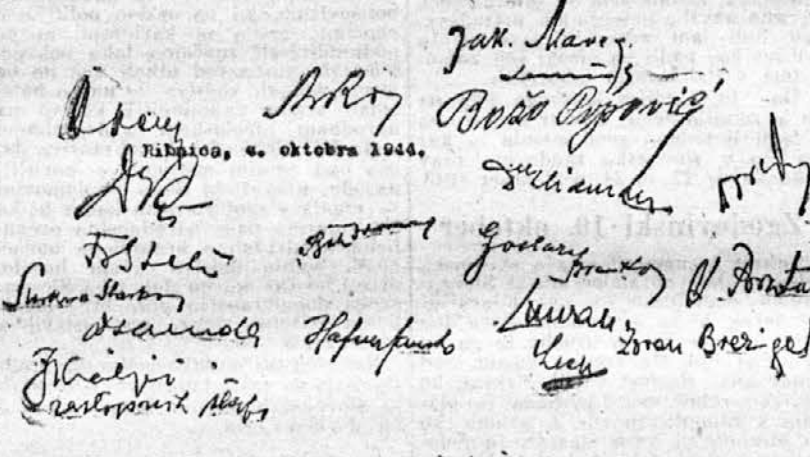
Na koncu so odkopali še tretje grobišče, ki je ležalo malo višje od srednjega grobišča približno 150 m v smeri proti Ribnici oddaljeni dolinici ob gozdnem kolovozu. To grobišče je bilo 5 m dolgo, 2 m široko in 1 m globoko. Zemeljska plast nad trupli je bila debela ca. 1/4 m. Zemlja ilovnata. Trupla so ležala približno tako kakor v prvem grobišču. Iz tega grobišča je bilo izkopanih 23 moških in 1 žensko truplo (Drobniceva). V tem grobišču so bila trupla tudi po večini oblečena, nekatera brez popolne vrhnje obleke. Trupla so bila poseben v okončinah že tako razpadla, da se pri večini od njih ni moglo ugotoviti ali so zvezana ali ne. Eno moško truplo je imelo roke zvezane na hrbtu in oči zavezane. Oblečila so bila delno civilna, delno vojaška.

Razpadlost trupel. V prvih dveh grobiščih je bila manjša, kakor v tretjem.

Fotografski posnetek konca zapisnika s podpis

Krste so bile do pogreba, ki se je vršil v sredo dne 4. 10. 1944 ob 9 uri policijsko na javni odpr pred cerkvijo sv. Stefana. Med 6 in 8 uro ujutraj se bile posamezne krste s trupli neidentificiranih oseb v prisotnosti domobranskega poveljstva ponovno odprta na prošnje prisotnih oseb, ki so se iskale svojeje.

Ob tej priliki je bilo identificiranih še 10 oseb. Tudi tozadevno bodo priloženi posamezni zapisniki.

Ljenco Urbančič
 Janez Oražem
 Božo Popović
 Zoran Brezigar
 Janko Hafner
 Slavko Skoberne
 Karel Bratuša
 Ludovik Puš
 Avgust Munda
 France Stele
 Drago Vidmar
 Janez Kraljič

Varšava je kapitulirala

2. oktobra ob osmih so prenehali boji med polskimi uporniki v Varšavi in nemškimi četami. 3. oktobra ob sedmih so pričeli v mestu odstranjevati barikade. Dan nato je odkorakala v uletništvo prva polska skupina, ki je bila položila orožje.

V sivem mratem dopoldnevu so odhajali poljski polki v nemško uletništvo. V štiristopih so korakala čete armade Krajeve polske domače vojske. Prvi polk je štel 375 častnikov, 1250 podčastnikov in vojakov in 221 žensk. V celotni bojni opremi in vsem orožjem je četa za četo nemo korakala mimo nemških častnikov. Ob koncu enot so stonale ženske, ki so delale kot sestre Rdečega križa ali kot poročevalske pomočnice.

To je bil pohod izdanih, zapuščanih, nalazanih. In obrabih se je zrcalo grozno razočaranje nad prevaro zavezništvo. Ti obrabi so pričali o tragiki naroda, ki mu ne manjka inštva, ampak samo boljšega poimovanja dogodkov in političnega znanja. Ti ljudje so se poslavljali od svoje popolnoma porušene in požgane prelošnice.

Drugi dan je odkorakal v nemško uletništvo še ves častniški zbor z generaliteto in še tremi polki.

Tako se je končal ta upor, ki je terjal stotisoč življenj. Vse iznova upajoče in angloameriško in sovietsko pomoč so se borili Varšavčani za svojimi dvometrskimi barikadami, dokler nista kapitulirala trdnjava Mokotov in predmestje Zoliborz. Biljo nekeaj sto metrov oddaljeni od Sovietov, a jih ni prejel prav nič podrti čeprav so jih prej skupaj z Anglomeričani izzvali v ta nesmiselnj upor.

Preostanki in ruševine Varšave, ki nad njimi vlada smrtna tišina, so od 5. oktobra čisto v rokah nemških bataljонов, ki so strli odnor Varšave z najmodernejšim orožjem za polične boje. General Bor je danes nemški ujetnik. Varšave ni več. Tisti Varšavčani ki so skrili po kletah in zakloniščih, preživeli te grozote, morajo danes od Nemcev sprejeti zdravniško pomoč. Boj ob bregovih Vistle se pa nezaprsko nadaljuje proti boljševizmu.

Varšava je kapitulirala. Ubogi dvakrat izdani in na križ razpeti narod je zaman krvavel, zaman čakal pomoči. Danes mora sprejeti miloščino iz rok listega proti kateremu se je uprl in boril. Strahotno žalostno spoznanje, ki bo moralo iztrznjlo vsaj vse one, ki še upajo v pomoč tistih, ki jim človeška življenja niso drugo kakor pripomoček za dosego umazanih špekulacij.

Prisilno preseljevanje romunskih delavcev

Budimpešta, 4. oktobra. Takoj po vkorakanju v Rumunijo so začeli bolševiki nabirati delavce za Sovjetsko zvezo. Srva so razplisali naj se delavci prostovoljno javijo, ko pa to ni imelo uspeha, so začeli nabirati ljudi prisilno. Najprej so pobrali desničarsko usmerjene ljudi, potem one, ki so politično niso udeleževali, in naposled kar vse od kraja.

Opozorilo policije

Kljub vsem opozorilom in kljub žalostnim primerom v naši neposredni bližini se ljubljanski prebivalstvo ob letalskem alarmu še zmerom ne ravna po obstoječih pravilih.

Ljudje ostajajo nemoteno po stanovanjih in drugih lokalih in mnogo jih je še danes ki še niso uredili svojega hišnega zaklonišča. Uprava policije ponovno opozarja da so hišni starešine oziroma njihovi namestniki osebno odgovorni, da gredo vsi hišni stanovalci takoj ob znaku za alarm v zaklonišče. Zato bodo policijski organi vršili občasno kontrolo.

Hišni stanovalci se morajo ravnati po navodilih hišnih starešin odnosno njihovih namestnikov. Krivce bo policija naostrožje kaznovala.

Po odredbah propagandnega ministra dr. Gobbelsa morajo gosliniki obrabiti v Nemčiji prodajati goslom tečno in okusno pripravljeno hrano vse do 22. ure. Oblasti kakovost hrane in njene cene strogo nadzorujejo.

Poldruha kilo težko gobo so našli ljudje v nekem gozdiču pri Lienzu. Nemški listi ki o tem poročajo, da so v neki družini iz nje naredili pojedino za pet odraslih oseb. Goba je bila popolnoma zdrava, njen klubček je pa meril v premeru 32 centimetrov.

Po najnovejši odredbi pristojnega nemškega ministrstva bodo morali nemški otroci predložiti knjižarni, v kateri bodo hoteli kupiti šolske knjige, potrdilo šolske oblasti. Knjige bodo v prvi vrsti lahko kupili vojni invalidi, potem šole učenci.

Vse veseliaske prireditve v Nemčiji po odredbi policije prepovedane za ves čas sedanje vojne. V zvezi s to odredbo ne sme biti veselje ob semih, ne smejo delati vrtiljakov in podobno. Izvzete so samo prireditve za otroke, ki jim je zabava v omejeni meri dovoljena.

V Nemčiji so zvišali delovnj čas od 48 ur dela na teden na 60 ur. S tem hočejo povečati proizvodnjo in oprostiti delovne moči ki jih potrebujejo druge panoge vojnega gospodarstva. V naredbe same je razvidno, da je treba delo, ki presega redni delovni čas, plačati kot nadurno in sicer po veljavnih tarifnih določilih. Uredba o zvišanem času je elastična in nalaga vodil obravlovalne obveznosti. Onj morajo določiti, ali je zaradi proizvodnje v obravlovanem podjetju delovni čas ali ne. Nad uredbo stoji z velikimi črkami napisano: Iz gospodarstva in obravtoval je treba dati vse, kar se iz njih dati more. Moralna dolžnost podjetnikov je kolikor moreče povečati proizvodnjo.

Velika domobranska zmaga na Bloški planoti

Rupnikova, Meničaninova in Cofova udarna skupina so razbile XVIII. tolovajsko brigado

Uspehi domobranskih udarnih skupin so zadnji čas tako probotni, da si tolovajji od njih kar opomoci ne morejo. Naj še toliko uzibajo in pišejo o novi domobranski taktiki, naj še tako zanikajo nie udarnost, deistva in številke jih vsak teden iznova poslavljajo na laž.

Tak udarec, toliko uspešnejši, ker neupričanovan, je bil napad treh domobranskih udarnih skupin na XVIII. tolovajsko divizijo.

V torek 26. septembra je celotna XVIII. tolovajska divizija tela pritiskali na progo nad Logatec. V popoldanskih urah okrog petih je v »Ljubljanska brigada« napadla domobransko posadko. Domobranci tudi niso držali križem rok. Po prvem banditskem napadu je komora (tren) Ljubljanske brigade dobila povelje, da se mora s tvorom približati domobrancem. Ko je bila komaj kakšnih sto metrov oddaljena od cilja, jo je z bližnjega griča pogodil s ostrim strelom tople naravnost v jedro. Poginile so tri mule, trije tolovajji so pa ob njih obležali mrtvi. Ostali so se iadrno umaknili.

Komunistično vodstvo se je bilo pa menda odločilo da tokrat ne popusti. Tolovajske enote so morale zato kar venomer napadati dobro utrjene domobranci. Ni čudno, če so imeli komunisti po končani akciji poleg velikega števila mrtvih tudi 40 ranjenih.

Med tem časom so bili na že obvestili o gibanju sovražnika vse domobranske udarne skupine. V zgodnjih jutrajnih urah so domobranci Rupnikove, Meničaninove in Cofove tudi

Cofove udarne skupine odšli v smeri umika XVIII. komunistične divizije.

Na Bloški planoti so domobranci treh ob komuniste in hitro sklenili okrog komunistov železen obroč. Tolovajji so se sicer skušali umikati s hriba na hrib, toda večina jih ni mogla več uiti in je obležala na bojišču. Med padlimi so domobranci odkrili mrliča, ki je, po dokumentih sodeči najbrže član vrhovnega plenuma OF, učitelj Lubei.

Čez dva dni so se domobranske enote vrnile na svoje postojanke. Samo Rupnikova udarna skupina je še ta čas natrtilirala po okoliških vaseh, 29. septembra je doživela v bližini vasi Otave prijetno presenečenje. Pred dvema hišama v tej vasi so namreč domobranci opazili tolovajske stražarje. Domobranci so zato previdno obkolili vas. Ko so jih banditi zagledali, so brez strela zbežali proti gozdu in niso nič opozorili svojih poglavarjev na bližajočo se nevarnost.

Tedaj so na že planili iz hiš sami komandanti. Vnel se je kratek vroč boj. Takoj v začetku sta padla dva komunistična čmaiorice, eden od njih značelnik štaba operativne cone, tolovajski major Lazar Kolarič. Za njima je prišel iz hiše komandant Pero Popivoda. Domobranska stročnica je bila hitrejša od njegovih nog in ga je ranila v levo ramo. Med bežičimi tolovajji sta bila tudi komandant Daki in neka komunistika.

Ranjeni komunistični voditelji so se po tem prvem presenečenju dobro kriti od svoje raje umikali proti Sv. Vidu.

Pri borbi z Dakijevo skupino je odločilno sodelovala bojna skupina Hauptmanna Schumacherja in s silovitvanom odločila potek boja.

Druga izvidnica Rupnikove skupine je v istih dneh spoznala med mrtvimi tolovajji indendanta »Ljubljanske brigade« in hkrati glavnega štabnega kurirja Fickota.

Lepe uspehe so imeli v svojih akcijah tudi domobranci iz Velikih Lašč. V neki vasi so zajeli kar 28 kulturalnikov med njimi dr. Flereta in dr. Celešnika.

Za uspeh Meničaninovih Rupnikovih in Cofovih fantov naj pa na koncu koncev govore suhe številke: 255 tolovajev žbitih, 60 ujetih. Med ubitimi je 7 komunistov, ki so imeli višji čin od stotnika.

Domobranecm stotnika Rupnika je bila pa pretekli teden bojna sreča izredno naklonjena. Izvojevali so namreč še eno zmago, ko so zasedli orič Zadelo, kjer so bile zasede ki so krije Dakijju hrbet. V tem kratkem času je obležalo 20 tolovajev.

Ti boji, ki so sami po sebi že lep vojaški uspeh so posebno pomembni zato, ker kažejo, kako šibki so že postali tolovajji klub spretni propagandni doma in iz tujine. Proti puški se ne moreš boriti z besedo, zakaj z besedo ne moreš ohraniti osvobodene ozemlja. Komunisti se tega dobro zavedajo, zato jih vsaka domobranska zmaga v sree zadene. Domobranecm so pa te zmage ne le v ponos, temveč tudi v izpodbudo in potrdilo, da se bore za pravično in narodno stvar, vredno žrtve in velikega samozataevanja.

Ureditev prodaje obuče

Šef pokrajinske uprave je izdal naslednja navodila za ureditev prodaje obuče:

1. Nakup in oddaja obuče, ki so v celoti ali delno izdelani iz usnja, se vrši po določbah moje naredbe o izdelovanju in nakupu ter popravilu obuče z dne 30. oktobra 1943, št. 26 (Sl. l. 28199) in mojih izvršilnih določb št. 2 po čl. 1 in 4 naredbe Vrhovnega komisarja v zagotovitvi tekočine oskrbe dolovnega ljudstva št. 9, septembra 1944 (Sl. l. 13499), kolikor je tam predvidena izdaja oblačilnih izkaznic z odrezki, namenjenimi za nakup obuče.

Sprico vojnih razmer se smejo nakaznice navedeno izdati po najstrožjih merilih samo v zagotovitvi najnujnejše potrebe dolovnega ljudstva in v izogib neposredne škode za njih zdravje.

2. V čl. 1. moje prve citirane naredbe predpisana prepoved izdelovanja obuče po meri se sama nespornost dosežanih tolerancij praktično izvajati tako, da obušarji ne sme prevzeti izdelave novih obuče niti tedaj, če potrošnik sam dobavi usnje, niti če obušar da usnje iz svoje zaloge. Izjema od te prepovedi, določena v čl. 2. naredbe, gled izdelovanja ortopedskih obuče ostane v veljavi. Siceršnje izjeme glede izdelovanja obuče po meri določa šef pokrajinske uprave v sporazumu z nemškimi svetovalcem.

3. Čerj se bodo razdeljevali med potrošnike samo v višini kontingenta, ki ga od časa do časa za določeno obdobje predpiše šef pokrajinske uprave v sporazumu z nemškimi svetovalcem. Kontingent bo razdeljen po upravni področjih, rezervirano pa bo posebna količina obuče za potrebne ustanove, za industrijske obrate, za uradna mesta, za posebej za begunce in za partizanski področje.

4. Za udajanje nakaznic so pristojna tale oblastva: a) šef pokrajinske uprave po odseku za oskrbo pri oddelku VIII, za javne potrošnike državnih službenih mest in dobrodelnih ustanov; b) okrajna glavarstva in župan mesta Ljubljane po svojih preskrobovalnih oddelkih za posebne nakaznice posameznikom, ki imajo svoje stalno domovlšče v njih upravni območju; c) župan mesta Ljubljane po svojem preskrobovalnem oddelku za posebne nakaznice beguncem in njih območju pokrajine, ki so ogrožena po partizanih; ali inajo v pokrajini svoje stalno domovlšče; d) Pokrajinski gospodarski svet za nameništevno vojno važnih obratov z omejitvijo na delovne čevlje.

5. Upravna oblastva 1. stopnje in Pokrajinski gospodarski svet vpišejo izdane nakaznice v kartotefne liste, ki so predpisani za tekočino oskrbo.

6. Trgovci in obrtniki smejo oddajati čevlje samo proti izročitvi nakaznic in istočasno odvzemu odrezka oblačilne izkaznice. Za spreločne čevlje je določen odrezek A in za delovne čevlje odrezek B oblačilne izkaznice.

7. Trgovci na drobno in obrtniki morajo do 5. dne v vsakem mesecu izročiti Pokrajinskemu gospodarskemu svetu nakaznice in odrezke oblačilne izkaznice, ki so jih prejeli v prejšnjem mesecu. Na osnovi tega in glede na obstoječe zaloge čevljev prejmejo za to naročnike, s katerimi nadalje lahko nabavijo čevlje. Pokrajinski gospodarski svet razdeli vsakokrat določeni kontingent čevljev po navodilih, ki se bodo izdala sporazumno z nemškimi svetovalcem.

8. Kršitve prednih določb se kaznujejo po veljavni zakonih predpisih.

9. Prodaja navodila naj okrajna glavarstva razglase na primeru način.

Prezident Div. general: Rupnik, s. r.

Sprejemanje poškodovanih bankovcev

Šef pokrajinske uprave je z odločbo z dne 3. oktobra 1944, VIII. No. 5591/14 odredil, da morajo poškodovane bankovce in novčnice, na katerih so še čitljive številke, sprejemati ob obnavljanju in uradno tudi privatne stranke v plačilo.

V primeru, da bi se kdo branil sprejeti znesek poškodovanih bankovcev, ki se smejo krožiti v prometu, pomeni to, da je odklonil sprejem plačila.

Potresomeri v Jeni so zaznamovali v petek 6. oktobra nenavadno močan potres. Zarišče tega potresa je bilo verjetno nekje v južni Bolgarii.

V Veroni imajo dva tisoč let staro areno, ki je po poročilih nemških listov eno najboljših zaklonišč na svetu. V njeni obkrožni kleti je prostora za šest tisoč ljudi.

Iz Berlina poročajo, da je vse prebivalstvo Aachna, ki leži v dosegljivi

RDEČA KOLOBOCIJA MIMÉ IN MIMA

Za tir deset kaj takega — kar pol stotnje smešnih alik, ki dajo pesnim, zgodbam mik — na svetu ni enakega.

daljavi sovražnikovega topišiva na varnem Odvoz prebivalstva je bil sicer zelo težaven vendar se je popolnoma posrešil.

Pa poročilih iz Milana dobe prebivalci Firence na dan po dva litra vode in po 100 gramov kruha.

Goriški prefekt je odredil, da od slei siren ne bodo več preizkušali vsak dan ob desetih, temveč zvečer ob začetku zatemnitve.

Osebnosti

POROČILI SO SE:

V Ljubljani: dr. Tone Štib, sodni pristav, in gđc. Minka Musajeva; gosp. Ciril Miklič, dipl. inžir, in gđc. Marinka Bernardjeva, uradnica; gosp. Leopold Gram, uradnik Vojneje zavarovalnice, in gđc. Marinka Zdebarjeva, visokotiska.

UMRLI SO:

V Ljubljani: 65letni Franc Jagodič, železnikar v pok.; Dora Lovstikova; Franciška Kvasova; dr. Matjaž Pretnar, odvornik; Janko Grad, folijski upravitelj v pok.; 62letna Neža Šekova; Franc Kurat; Jože Akerčič.

V Zumberku: Franciška Zlatoplova.

V Ljubljani: Franc Novljan.

V Borovnici: Anton Drašler, gost. in pos. Nave znanjalec.

Listek „Družinskega tednika“

Moč domišljije in trdne volje

Napisal dr. Ludovik Jahn

Neki čistilec vagonov je nekoč po pomoči ostal v vagonu-hladilniku. Sprevidnik je mislil, da je voz prazen in je možaka zaprl vanj. Čistilec se je v hladilniku vozil samo 39 kilometrov. Ko so vagon odprli, so ga našli mrtvega v njem. Koliko duševnih in telesnih muk je moral siromak na tej vožnji prestati, pričajo besede, ki jih je s kredo napisal na tla vagona: »Hladneje postaja, bojim se, da me ne bo nihče rešil iz te ledenice... Počasj zmrzujem, kmalu me ne bo več...« In na skrajnem koncu vagona, kamor se je v smrtnem strahu splazil, je napisal: »že na pol spim, morda so to moje poslednje besede!«

Ta človek je umrl za domišljije, domišljajoč si, da je zmrznil. V resnici je namreč hladilna naprava sploh ni delovala in v hladilniku je bila temperatura nad ničlo!

Prav tako strahotna po svojem učinku je tudi naslednja dogodba: ameriški študentje so se hoteli nekoliko maščevati nad šolskim slugo, ker je prevestno beležil njihove zamude. Neki večer so prišli ponj, zakrinkani in našemljeni in so ga odpeljali pred skrivnostno »sodišče«, kjer so ga — kakaj za šalo — obsodili na smrt. Pripravljena sta bila sekira in tualo, tako da ju je obtoženec videl. Ko so mu zavezali oči in ga privezali k tualu, ga je nekoč nalahno z mokro brisačo udaril po vratu. Prečrtni smeh navzočih je pa nenadno utihnil, ko so ubogega slugo res mrtvega dvignili s tal. Pričakovani fiziološki učinek — v tem primeru smrt — je nastopil, ne da bi bil zanj dan telesni vzrok!

Spominjam se popisa nekega poskusa, ki so ga tuji znanstveniki naredili s privoljenjo nekega na smrt obsojenega zločinca. Sporočili so mu, da ga lahko usmrte, ne da bi kaj čutil. Možak je privolil in tako so znanstveniki naredili z njim poskus, ki je dokaj pripomoget do razjasnitve izrednega učinka človeške domišljije.

Obsojencu so zavezali oči in mu nato zarezali čisto nenevaren urez v bližino ožilja na zapestju. Nato so napeljali čez roko gumijasto cev, po kateri je tekla voda, topla približno tako kakor človeška kri. Ta voda je bila prav čez rano, tako da je imel obtoženec občutek, da bo izkrvavel.

Znanstveniki so opazovali ntrip in so ugotovili, da deluje sreče vse in vse počasneje. Naposled je čisto obstalo. Moč je bil mrtvec.

Domišljija pa lahko učinkuje tudi v nasprotnem smislu in je torej za naš lahko prav koristna moč, ki nam pomaga do dosega te ali one želje. V svetovni vojni so ljudje — zaradi strahotnih doživljanj — pogosto oboleli za raznimi živčnimi motnjami, ki so posebno prizadele čute ali pa gibalne organe. Pokazale so se bodisi v ohromitvah ali v neumirljivem trepetu posameznih mišic, bodisi v gluhosti. Ob teh obolenjih so bili zdravniki spocetka brez moči, posebno ko so spoznali, da se jih ne da lokalno zdraviti. Poskušali so to in ono, dokler naposled niso ugotovili, da je mogoče bolnike po novem postopku zdraviti, da celo v trenutku ozdravijo. Pričeli so uporabljati elektriko. Pravi vzrok teh nenadnih ozdravljenj, ki so se zdela podobna čudežem, pa ni bila elektrika — ta je bila tu le sredstvo v določeno namena — temveč moč domišljije!

S pomočjo električnega toka so tresoč se mišice za hipce ustavili ali pa ohromele mišice spet oživilili. Ob tem občutku je bolnik prišel do spoznanja, da se njegova bolezen da pozdraviti ali celo, da je že ozdravel. Posledica tega je bila, da se je bolezen kmalu popravila in čisto izginila. Zgodilo se je tudi, da je hromi bolnik po nekaj minutah zdravljenja z električnim tokom sam odšel domov. Te izredne uspehe je dosegel zdravniški svetnik dr. Wittgenstein, vodja specialnega oddelka bolnišnice za živčno bolne v Kasselu.

Vsak človek je bolj ali manj suženj svoje domišljije, posebno tedaj, če je podkrepki zagotavljanje nekega drugega ali pa moč tiskane besede. Pri tem se pa fantazija in čut kritičnosti ne pojavljata povsod enako. Razen tega je uspeh takšnega zdravljenja odvisen tudi od okoliščin, od vpliva, ki ga ima zdravnik na pacienta in od bolnikovega zaupanja v zdravnika. Posebno je koristno in uspešno takšno sugestivno zdravljenje pri bolečinah. Tako na primer zanimiv in napet roman labko na človeka tako učinkuje, da celo pozabi na zobobol, ki je vendar huda bolečina. Prav zato se nam zdj ponoči, da duh ni zaposlen, vsaka bolečina hujša kakor podnevi, ko nas toliko drugih stvari zmoti, da ne mislimo kamo nanjo.

Posebno lep dokaz za izredno moč domišljije, podkrepljene s trdno voljo, je izpoved nekega avstrijskega kemika, ki s svojo voljo lahko doseže, da ga prav nobena bolečina ne boli. V tem stanju mu lahko po mili volji prebadaš roke ali noge z iglami. Na

vprašanje, kako je vendar to mogoče, je odgovoril takole:

»Med vojno sem bil ranjen od krogel. Poškodba mi je prizadejala silne bolečine. Ko nobeno mamiko, ki naj bi mi bolečine omililo, ni pravniti zalego in sem naposled jel odklanjati vse, od najmilnejšega do najmočnejšega, sem se domislil, ali ne bi bilo mogoče bolečino premagati z mislijo. Vztrajnost me je pripeljala do cilja. Naposled, naposled se mi je posrečilo postati gospodar bolečine. Zdaj celo uživam v zavesti, da bolečino lahko s voljo prikičem, ali sem ji pa kos. Zdaj mi nobena bolečina ne more več do živga! V resnici ne občutim nobene bolečine več. Ne smete misliti, da jo zatajim, kar bi sicer bilo z voljo tudi mogoče. Postal sem res neobčutljiv.«

Ob spominu na vojaško bolnišnico, kjer si je zdravil rano, se je domislil tudi nespečnosti, ki je zaradi nje po operaciji dolgo in hudo trpel.

»Pri nespečnosti,« je dejal, »sem uporabil isli postopek kakor pri premagovanju bolečin. Zapovedal sem si, da moram zaspati, brž ko bodo ob desetih utrnili luč.«

»Torej nekako po Couéju,« sem pripomnil.

»Da, podobno, vendar ne čisto tako. Nise... namreč zaporedno ponavljal: »Zaspal bom, zaspal bom...«, temveč sem ravnal s seboj, kakor bi bil drug človek in kakor bi nekemu drugemu zapovedal: »Zdaj boš zaspal! In res sem zaspal. Prav tako sem si zapovedal: »Nobene bolečine ne boš več čutil! In res je nisem več občutil.«

Učinek in moč domišljije sta tako silna, da ju ne uporabljamo samo pri takšnem zdravljenju, temveč sta izredna sila tudi v rokah staršev in vzgojiteljev, ker z njo lahko neopazno in mimogrede vplivajo ugodno na vzgojo otrok.

(Reclams Universum, Leipzig)

DOBRO DELO

Napisal Walter Persich

Nekega prekrasnega poletnega nedeljskega jutra je gospa Maramova s svojega podstrešnega stanovanja opazovala, kako so ljudje drug za drugim odhajali natovorjeni z nahrbtniki na izlete v bližnjo in daljno okolico. Vsi so se hoteli tega lepega nedeljskega dne naužiti svežega zraka in sonca. Tudi stanovalec iz spodnjih nadstropij njene hiše so skoraj vsi že odšli. Gospa Maramova je pogledala mačka, ki je v klopič zvit sedel poleg nje, ga pobožala in mu dejala:

»Zdaj sva popolnoma sama. Še celo hišnik je z ženo in otroki odšel na izlet. A name so vsi pozabili. Nihče me ni vprašal, zakaj sem ostala doma. A če kaj vem, bo danes še grmelno in deževalo. Prav dobro vem, zakaj ne grem z doma.«

V stanovanju gospe Maramove v poletni vročini ni bilo ravno prijetno. Sonce se je upiralo v streho in jo žgala. Soparica je bila tako neznošna, da je gospa Maramova proti poldnevju razprostrla na streho pred svojim oknom dežnik, ki naj bi jo vsaj nekoliko branil pred žgocimi sončnimi žarki.

Ko je razpenjala dežnik in se sklanjala ven, je zagledala na oknu pod seboj otroški obrazek. Spoznala je malega Antona, sinčka eno nadstropje niže stanujoče družine. Zadnje dni je bil mali nekoliko bolan, zato ga najbrže starši danes niso vzeli s seboj na izlet.

»Nič kaj dobri starši niso to,« je zmignila z glavo gospa Maramova,

Vzemite
za ledvične bolezni
URIDON čaj
Dobite ga v lekarnah

polem se pa zatopila v šivanje. Kmalu je poslala zaspana, glava ji je zlezla čedalje niže in čez nekaj trenutkov je tedno zaspala.

Prebudilo jo je zamolklo grmenje. Prve dežne kaplje so grozeče padle na njeno okno. Urno se je predramila, pogledala proti nebu in se zgrozila. Črni, nevihtni oblaki so se podili po njem in niso obetali prav nič dobrega. Gospa Maramova je zaprla okno.

Nevihla se je z veliko naglico čedalje bolj približevala. Zdaj se je zabiskalo, potem tresčilo, da se je gospa Maramova od strahu prekrizala. Zdalej je vso hišo pretresele strahovit pok, gospa Maramova za hip ni vedela, kaj se je z njo zgodilo. Potem se je zavedela, da je strešilo v hišo. Sklonila se je skozi okno in se v naslednjem trenutku spomnila malega Antona, ki so ga starši pustili doma.

»Anton, ubogi otrok!« je jela zabučati v glavi. »Starši so ga samega pustili doma. Kako se mora deček bati.«

Potem je jadrno stekla iz kuhinje in odbrzela po stopnicah navzdol. Otroka mora za vsako ceno rešiti. Da bi obvestila gasilce, je prepoznala. Sama mora delati. Čeprav zgori tudi njeno stanovanje, otroka mora najprej rešiti. Obstala je pri vratih spodnje stranke in s strahom spoznala, da se iz špranj že vali skozi vrata dušljiv dim. Stanovanje je bilo nedvomno že v plamenih. Z vso močjo se je uprla v vrata, a niso se vdale. Potem je zapazila, da je ostalo okno, ki drži v srambo, odprto. Z največjo muko se je zavihtela s stopnišča do njega in splezala navzdol. Za gospo Maramovo to ni bil lahak posej. Bila je stara že okrog šestdeset let in precej debelušna. A jadrno si je opomogla od napora in odhitele v stanovanje. Za hip je obstala. Pohištvo so že lizali ognjeni zublji, vsepovsod se je valil dušljiv dim. Stekla je v prvo, nato v drugo sobo, a dečka ni našla. Potem si je s trudom utrla pot v predsobo. V kotu na tleh je opazila nekaj temnega. Sklonila se je in dvignila otroka k sebi. Potem je jadrno odprla vhodna vrata in odhitela na stopnišče. Nare-

dila je še nekaj korakov, potem so jo zapustile moči.

Gospa Maramova se je osvestila šele, ko so jo krepke roke dvignile in jo skušale postaviti na noge. Pogledala je in opazila dva gasilca, ki sta jo skušala predramiti. Poleg nje je sedel Anton in jo prestrašeno gledal. Takoj se je spomnila, kaj se je zgodilo.

»Gospa, urno stopite po stopnicah navzdol,« ji je dejal eden izmed gasilcev. »Z avtomobilom vas bomo odpeljali v bolnišnico, saj ste po vsem životu opešeni.«

Gospa Maramova je s skrajnim naporom vstala in oziraje se na gasilca, odšla po stopnicah. V avtomobilu je spet omedlela.

Ko se je plem v bolnišnici čez nekaj ur zavedala, je takoj povprašala po malem Antonu. Povedali so ji, da je mali zdrav in je samo lahko opešena. Ona ga je rešila, sicer bi zgorel. Stanovanje njegovih staršev je popolnoma zgorelo, pa tudi ostali del hiše je močno prizadet. Gasilci so sicer oženj kolikor mogoče hitro pogasili, a vseeno imajo vsi stanovalec v hiši veliko škodo.

»Gospa Maramova,« je dejala mati rešenega Antona, »ko je čez nekaj ur prihitela v bolnišnico in izvedela, komu se ima zahvaliti, da je njen mali ostal pri življenju. Ne vem, kako naj se vam zahvalim za to, kar ste nam storili. Rešili ste nam najdražje na svetu.«

Ko je gospa Maramova samo vnetmarno zamahnila z roko, češ, da je storila samo svojo dolžnost, je Antonova mali nadaljevala:

»Slišala sem, da imate sedem otrok. Vsi so že poročeni in jih le redko vidite. Povejte mi, ali vas nič ne skrbi zanje?«

»O glede tega je pa zadeva tale,« se je nasmehnila gospa Maramova. »Kadar me otroci potrebujejo in se jim slabo godi, takoj pridejo k meni in se mi potožijo. Kolikor časa jih pa ni, vem, da jim je dobro. Tega sem se v svojem dolgem življenju naučila in se privadila. Zdaj pa pojditte, gospa Müllerjeva. Mali Anton vas gotovo že nestrpno čaka. Vsaj nekaj let vas še potrebuje, potem se bo sam lahko boril z življenjem. Dokler vas pa potrebuje, mu morate zmerom stati ob strani. To je naloga nas žensk na svetu.«

Kako se ločita istosmerni in izmenični tok?

Pri goreči električni žarnici prav lahko z golo roko določiš, kakšne vrste tok je v njej. Izmenični tok na splošno v vsaki sekundi stokrat izpremeni svojo smer, toda zaradi izredne hitrosti naše oko tega ne zaznava.

Narobe pa lahko z roko doženemo, ali je v žarnici navadnj ali izmenični tok. Če namreč razkremo prste in premikamo roko pred osončno steno hitro zdaj sem zdaj tja, zagledamo pri izmeničnem toku v senci na lepem deset ali še več prstov, pri navadnem istosmernem toku pa samo enakomerno temno senco.

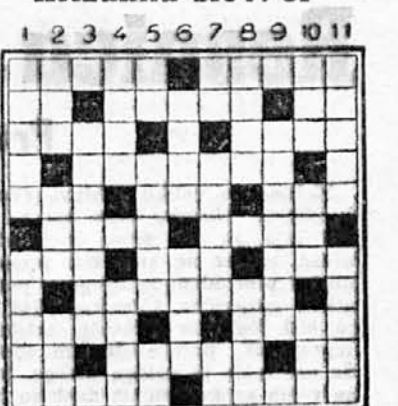
Psi, ki ne lajajo

Marsikdo ve, da živi na svetu nič manj ko sedemdeset različnih vrst psov. Malokdo pa ve, da so med temi vrstami psi, ki ne lajajo. Tu ne gre za pse, ki bi iz katerega koli obolenja v grlu ne mogli lajati, temveč za posebno vrsto, ki živi v centralni Afriki in jo črne imenujejo »bosangie«. Ti psi so precej veliki in močni, njihova dlaka je pa rdečkaste barve. Črneji jih posebno cenijo, ker so dobri lovski psi.

»Točni« ognjenik

Na Hovojskih otokih pričakujejo za drugo leto izbruh ognjenika Maune-Loe, visokega 4170 metrov. Ta ognjenik namreč zelo točno deluje, saj bruha lavo vsakih deset let. Zadnjikrat je bruhal leta 1935. Tedaj so se ogromne količine lave valile s hitrostjo 150 m na dan proti

Križanka štev. 31

POMEN BESED

Vodoravno: 1. Rokodelec. Morski razbojnik. — 2. Medmet. Razum ga doume, čustvo ne. Kazalni zaimek. — 3. Izprememba. Zlahten kamen. — 4. Pri nas so nekoč njeni strici sloveli. — 5. Novi red z vzhoda ga posevčuje. Rudarjev dom. Oblika osebnega zaimka. — 6. Kip. Mohamedanski knez. — 7. Velja za lepota, čeprav ima grd glas. Veznik. Del parnega stroja. — 8. Cankarjeva knjiga. — 9. Redkost Suhe krajine. Brezcvetna rastlina. — 10. Števnik. Zemljepisni pojem. Prešernov veznik. — 11. Vladar. Nebesni pojav.

Navpično: 1. Njegova samica sesa kri. Ceni dobro kapljico. — 2. Del voza. Žuželka. Oblika osebnega zaimka. — 3. V sedanji vojni se jih je malo uresničilo. — 4. Ni si sam izbral žene. Merilo trdote. — 5. Grška črka. Muza ljubezenske poezije. Sto kvadratnih metrov. — 6. Kvartaška barva. Atomska skupina C: H. — 7. Veznik. Trske. Predlog. — 8. Svetopisemska oseba. Draži srce. — 9. Najhujši sovražnik starega Rima. — 10. Očka. Zapečati kupčijo. Negovan gozd. — 11. Indijanski simbol. Suženjsko delo.

glavnemu mestu. Letalcem se je pa tedaj posrečilo, da so ognjeniku s posebnimi bombami »zamašili žrelo«. In tako njegov izbruh ni naredil še hujše škode.

Tudi zdaj je že vse pripravljeno za primer, da bi ognjenik pričel še prej svoje smrtonosno delo. »Najtočnejši« ognjenik na svetu Mauna Loa je pa razen tega tudi najvišji še delujoči ognjenik in si je tako — prav po ameriško — priboril kar dva rekorda med ognjeniki.

Kraljica in drvar

Kralj Maks I. Bavarski je neko poletje bival s svojo družino na gradu nekega kneza v Rheinpalzu. Kraljica je vsako jutro opazovala drvarje, ki so v bližnjem gozdu od ranega jutra do poznega večera sekali in tesali dreve in se čudila njihovi pridnosti. Nekega jutra je svojemu možu dejala, da se ji drvarji smilijo, ker gotovo kljub temu, da od jutra do večera delajo, zelo malo zaslužijo. Kralj Maks II je razlozil, da so ti ljudje že od detinstva vaeni dela in skromnega življenja in so zato čisto zadovoljni, a kraljica mu ni verjela. Zato ji je kralj obljubil, da bo poklical enega izmed drvarjev in se bo sama lahko prepričala, da je mož s svojim življenjem popolnoma zadovoljen.

Takoj je odposlal sla in mu naročil, naj privede enega izmed drvarjev. Čez nekaj minut je že stopil v sobo močan drvar. Znoj mu je še lepel na čelu in obleke se mu je še držalo zaganje. Priklonil se je pred kraljem in čakal, da bo povedal, kaj želi.

Kralj ga je nekaj trenutkov opazoval, potem mu pa razložil, da bi hotela kraljica z njim govoriti, ker se ji smili, da mora toliko delati in je prepričana, da ima premalo plače.

»Koliko zaslužiš na dan?« ga je vladar potem vprašal.

»No, moj zaslužek ni slab,« se je namuznil drvar. »20 krajcarjev na dan dobim.«

Kralj in kraljica sta se začudila. Da drvarji tako malo zaslužijo, tudi kralji ni mislil.

»In s tem denariem lahko preživiš ženo in otroke? Koliko otrok pa imaš?« ga je dalje vprašal kralj.

»Dva dečka in tri deklice,« je odgovoril drvar.

Kraljica ga je potem izpraševala, kako živi in naposled nič hudega sluteč dejala:

»Potem se najbrže z ženo prav dobro razumeš in si srečen?«

»Veste, veličanstvo, moja žena Liza je sicer pridna, a drugače je z njo velik križ. Če se le malo pomudim v gostilni in nekoliko dobre volje prikolovratim domov, me srdo gleda in mi ne privoščiti dobre besede.«

Takšne odgovora na kraljica vseeno ni pričakovala. Vstala je, drvarja grdo pogledala in izeno dejala:

»Sramuj se, samo ničvredni ljudje se nanašajo!«

Drvar se je na teh besedah zvito nasmehnil, se obrnil h kralju in dejal:

»Glejte, glejte, prav tako govori kakor moja Liza, kadar sem ožani.«

Kraljica je svedra minilo veselje, da bi drvarju zastavila še kakšno vprašanje in je brez slovesa odbrzela iz sobe.

Kralj je pa drvarja nagradil. Dal mu je tri zlatnike in ga odpustil.

Usnienne izdelke barvajte te s specialno barvo ki usnijo ne škoduje. Etaks — Napoleonov trg.

LETO DNI PO JELENDOLSKEM POKOLIJU

Resnica je bila strašnejša od domišljije

Prvi uradni množični odkop žrtev slovenskega Kajna

Neizmerno veliko zahteva svet od žurnalista. Nobena snov mu ne sme biti tuja, za vse mora imeti oči in ušesa, nikjer ne sme biti prepozen, nikdar pretruden; za njegovo pero ni nikoli opravičbe. Časnikar 1944. mora biti logik in psiholog, tožilec in zagovornik, poročevalec in ideolog. Se vse teža je naloga tistega, ki piše v teh apokaliptičnih dneh za Slovence: moral bi biti v eni osebi Dante in Shakespeare, Demosten in Zlatoust.

Jelendol je prvi od slovenskih Kajnovih grobov, ki je zatulil do Ljubljane. Ne še do citadele; zdrnil je šele okope. Premalo je bil še glasen, da bi bil prodir do naših Dantejev in Shakespearov, Demostenov in Zlatoustov, kraljujočih na visokih prestolih, ki jih jim je bil s svojimi žulji postavil in s svojo ljubeznijo opremil v peno krasnoslovja zagledani slovenski tlačan.

Jelendol ni žurnalista, kakor ni bil žurnalista Matija Gubec. Jelendolu nista kos ne kronist ne fotograf. Oči, nos in ušesa ne zadostujejo zanj, tudi glava in srce sta premalo. Jelendol je snov za našega Dostojevskega in Balzaca, če bi ju imeli, za našega Bruegla in Doréja. Nima moči, a njih nadomestek je ostal v Ljubljani in nemara v prazničnem pričakovanju ugibal, kdaj bodo pri nas »bratje« z vzhoda, učitelji njih, ki so iz naše domovine naredili pogorišče, iz naših gozdov grobišča, iz naših src brezno sovraštva in smrti.

Bali ste se videti, kaj je Kajn storil svojemu bratu. Zakrili ste si oči, zamašili nos in ušesa, rekoč: Nič ne vidimo, nič ne duhamo, nič ne slišimo. Tako do mozga se je že zajedel razkroj v vašega duha in srce; tako do korenin vas je že izpridila od vaših prednikov podarjena vam civilizacija, da celo marsikateri od boljših med vami s premislekom tišči glavo v pesek: ljubši od odrešilnega spoznanja grozotne resnice vam je smrtonosni opij prijetne laži.

Tako nepopisljiv je zločin, ki ga je lastni brat zagrešil nad Slovence, da žurnalstvo pero ne najde besed zanj. Hoteli bi, da vse to nečloveštvo, če že mora biti, ne bi bilo tako satanistično zgoščeno. Laže bi vas tedaj prepričali, ker verujemo, da še niste pozabili vsega dobrega, kar sta vas oče in mati učila. Poejevi in Hoffmannovi zgodbi prav zato ni moči verjeti, ker so preveč pokvarjeni njihovi ljudje. A prav zato tudi je novj nauk z vzhoda tako rafinirano peklenjski: »Stopnjaj človeško pokvarjenost do zadnjih mej zla, in preprčan smeš biti, da je nihče ne bo verjel.«

Vprašam vas, ki ste nemo stali pred to ubogo, razmesarjeno gmoto, kar so bili še pred letom dni dobri slovenski ljudje, in jih z grozo gledali zvezane na rokah in nogah, po bite ko stekle pse, ne od tuja-sovrznika, ampak od lastnega brata, zmetane na kup in zagrebljene ko crkveno živino: ali ste že videli strašnejši prizor? Vprašam vas, ki ste morda vzdržali z muko pol ure na istem mestu kraj groba, medtem ko so domobranci-prostovoljci nepretrgano od 8. zjutraj do 5. zvečer vztrajali pri odkopavanju: ali ste videli večje herojstvo? Vprašam vas, ki ste zrl v trpeče obraze najdražjega oropanih mater, obdvovalih žen in osirotelih otrok; ko so cele ure med upom in strahom strmeli v jamo, na them morda moleč Boga za čudež, da bi bil njih dragi vendarle še živ, če ga ne spoznajo med mrtvimi — vprašam vas, osivele in od življenja izkovanе može: ali ste že videli veličastnejšo ljubezen? Vprašam vas, ki ste bili v »osvobojenih« vseh prič, kako so žene in dekleta nemo obstopile žalostni spreved in položile vence in šopke na krste junakov, dobro vedoč, da utegnejo pol ure po odhodu kolone dobiti Kajnov plačilo za svoj »zločin«: ali ste že videli tišji pogum?

Ostali so v Ljubljani mojstri jezika in obnemeli vodniki, katerih ena sama beseda bi zalegala več kakor cele strani našega pisanja — še več: ki bi nam bili celo, da so o pravem času povzdignili svoj glas, prihranili prenekateri Jelendol. Slovenski narod ne prosil, da bi ljubljanski Demosten in Shakespearej krasnoslovili o njegovih tragedijah. Tudi srbski narod je brez poklicnih poetov izpel svojo kosovsko pesem. Slovenski narod samo želi, da tisti, ki bi brez njega nikoli ne sedeli na svojih visokih prestolih, pridejo in vidijo, slišijo in otipajo, kaj se z njim že tri leta godi. V imenu in po nalogu tega varanega in obrekovanega, trpinčenega in ubianega naroda, ki smo pretekli teden imeli srečo, živeti v njegovi sredi, sporočamo vam, ki se vas tiče:

KAJ POČNETE IN ČESA NE POČNETE V SVOJI LJUBLJANI, NAM NA KMETIH PRAV NIČ NI MAR. ALI, KADAR SE BO NAŠA DEŽELA

PONOVO OGRNILA V ČRNO, DA SE DOSTOJNO POSLOVI OD SVOJIM JUNAKOV, TAKRAT VAS ŽELIMO VIDETI OD BLIZU, DA VAS VPRICHO NJIH VPRASAMO IZ OČI V OČI: KDO JE IZDAJALEC — NAROD, KI NA MRTVI STRAŽI UMIRA, ALI TISTI, KI OD UMIRAJOČEGA NARODA ŽIVI?

Odkop

Pretekli terek ob 7. zjutraj je krenila iz Ribnice dolga kolona domobrancev, svojcev pobitih Slovencev, članov posebne komisije iz Ljubljane in poročevalcev slovenskih in tujih listov. Vozili so se po isti poti, po kateri je pred letom dni šel spreved njih, ki jih je lastni brat peljal v strahotno smrt: skozi Gorič vas, Nemško vas, Prigorico, Dolenjo vas in Rakitnico v jelendolski gozd.

Za tri dni so bili nalivi odložili pietetno opravilo in tudi v jutru odhoda je pršeči dež grozil otežkočiti, če že ne prekrizati »izdajalski naklep« odkopavanja. O, da, srečavali smo tudi ljudi, ki jih je bil strup z vzhoda tako izpridil, da celo pred

Jože Göderer, upravitelj turjaškega gradu, fotografiran po odkopu iz jelendolskega grobišča. Na posnetku se različno spoznajo vezi na rokah

mrtvim nimajo več spoštovanja; mrko gledajoč tihi spreved, so brzkone upali, da bo vsaj narava na njihovi strani, ko se na svoje zaveznike iz hoste — sodeč po izjalovitvi nedavne njihovega napada na podobno ekspedicijo — ne morejo več zanesti. Resnicoljubnost zahteva priznanje, da smo videli takšne obraze — prav tako, kokor moramo po resnici zapisati, da so bili izjeme.

Ob osmih je bila kolona na cilju. Množica se je tiho zgrnila okoli gozdne jasiče, kakšnih 200 korakov od ceste, kjer naj bi bilo po pripovedovanju poznavealec eno od grobišč — tujec ga sploh ne bi bil opazil, tako je bilo skrito med drevjem in grmovjem — in domobranci prostovoljci so začeli kopati. Dež je bil medtem docela ponehal; in pokazalo se je, da deževno vreme preteklih dni ne samo ni bilo delu v napoto, ampak ga je celo olajšalo. Zaradi kraških tal in položnega terena se voda namreč sprosti odteka, a jesenski hlad je milosten tistim, ki ne bi prenesli v sončnem vremenu mnogo prodirljivejšega mrliškega duha.

Okoli pol devetih so kopale trčili ob prvo žrtev. Šest domobrancev z gumijastimi rokavicami na rokah je z motikami previdno odstrgalo strjeno zemljo z mrtveca, nato so truplo rešili iz oklepa rok in njegovih sotripov, ga oprezno prišli za obleko — ki je bila sorazmerno še dobro ohranjena — za glavo in noge, ga počasi dvignili in položili v krsto, postavljeno ob grobu. Drugi domobranci so takoj prišli za krsto in jo odnesli nekaj metrov v stran. Tam je že čakal del komisije z dr. Juvanom odn. dr. Oražmom in domobranskima podporočnikoma Bohom in Lenčekom, pod katerih organizacijskim in tehničnim vodstvom se je odkopavanje vršilo, matere, žene in otroci ter del časnikaarjev; ostala komisija je prisostvovala odkopavanju samemu.

Ko je bilo truplo v krsti, se je začel identifikacijski postopek. Morilci so bili dobro poskrbeli, da čim bolj otežkočijo spoznanje žrtev ob morebitnem odkopu. Samo pri enem truplu so našli dokumente; vse ostale žrtve so bile brez njih. Tudi dragocenosti jim niso pustili; našel se je samo en prstan, ki ga je bila žena vžila svojemu možu v rob spodnjih hlač in ga morilci očitno niso bili opazili.

In vendar je šlo identificiranje hitro od rok. Trupla se niso bila toliko strohnela, da svojci in znanci ne bi bili mogli spoznati žrtve po zobeh in laseh, mnoge pa tudi po obleki in perilu, v kolikor so ga jim bili krvniki pustili. Obutev je malo pomagala pri identificiranju; večina žrtev je bila namreč bosih, ker so jim bili morilci pred ustrelnitvijo čevlje sezuli.

Nespoznanim žrtvam sta zdravnik odstrigla koščke blaga z obleke in perila in jih priložila drugim predmetom, ki sta jih našla v žepih itd., tako da bi jih svojci, ki se niso mogli udeležiti odkopavanja, mogli vsaj naknadno spoznati. Izmerila sta tudi višino trupel in jih dala razen tega še fotografirati.

O pol dvanajstih je bilo odkopavanje prvega grobišča končano. Iz njega so spravili 38 moških trupel. Vsa so bila s telefonsko žico ali pa z jermeni zvezana nad gležnji, mnoga so pa vrhu tega imela tudi zvezane roke, bodisi na prsih ali pa na hrbtu. Žrtve so ležale vse vprek, kakor so padle, zadete od strojniškega rafala. Iz lege trupel, skrčenosti kolen in medsebojne prepletlosti nog se da sklepati, da so bile mnoge žrtve še žive, ko so jih zagreblili.

Kakšnih 10 metrov od prvega je bilo drugo grobišče. Ker je bil tam nov posad domobrancev pri delu še med odkopavanjem prvega grobišča, so že opoldne dokopali do prvega trupla. Delo je šlo nato hitro naprej, čeprav so trupla ležala še bolj drugo čez drugo kakor v prvem grobišču. Vsi mrtveci so imeli s telefonsko žico nad gležnji zvezane noge, vrhu tega je bilo več žrtev po dvoje in dvoje zvezanih za roke.

Drugo grobišče je bilo sicer manjše od prvega — merilo je ca. 4 m v dolžino, 3 1/4 m v širino in 1 1/2 m v globino, a prvo je bilo 6 m dolgo, 2 in pol metra široko in 1 in pol metra globoko — kljub temu je že začetek odkopavanja pokazal, da leži v njem mnogo več trupel kakor v prvem. Ker se je bilo zato bati, da bi

Glasnikov sovraštva ni bilo pri odkopavanju. Zastopani sta bili samo neizmerna bol in ljubezen. Ljubljanci, katerih čustva so se zadnja tri leta izrodila, bi se bili v Jelendolu zamislili, če je v njih še kaj srca. Videli bi bili matere, ki so ure in ure nepremično strmele v jamo, ne čuteč lakote ne trudnosti ne težkega vzdušja. Videli bi bili kmetke žene in dekleta, ki so se hotele vreči k svojim dragim na zemljo, da bi dalje ostale z njimi, preden jim jih zabijejo v krste. Videli bi bili mater, ki je prinesla s seboj blazino, da jo je položila mrtvemu sinu pod zglavje. Videli bi bili ženo, ki je ves dan junaka in brez solz prenašala svoje gorje, a je ni bilo več moči utolažiti, ko je v tretjem grobišču spoznala svojega ljubljenežega moža; ves čas odtelej se ni odrgala od rakve, vso dolgo pot do Ribnice je stopala ob njej, držeč se je za rob. Videli bi bili kmetko deklo, ki je ihto obijalo krsto svojega brata na vozu in ga klicalo s tako pretresljivo bolestjo, da bi se je kamen usmilil.

Kje ste bili vi, ki na vse strahote, storjene od Kajnov roke, tako trdovratno molčite? Kje ste bili vi, ki se danes Kajna poveščujete in propovedujete sovraštvo in smrt?

Pogreb

104 krste s 119 trupli so položili na 14 dvovprežnih voz. In potem je šla pot nazaj, turbobno, veličastna pot v mrak in noč.

Na čelu žalnega spreveda je korakal oddelek domobrancev, za njim se je pomikala kolona voz s krstami, z domobranksko stražo in svojci na obeh straneh. V vsaki vasi do Ribnice se je spreved ustavil, da so mogli ljudje položiti vence in šopke na rakve. Ko se je stemnilo, so vaščani prižgali sveče in plamenice in zažgali slamnate snopce; tudi na oknih hiš, mimo katerih je šel spreved, so gorele voščence, kakor bi hotele svetiti mrtvim junakom na njihovi poti v poveljanje.

O poli osmih, dve uri in pol po odhodu iz gozda smrti, je spreved prispel v Ribnico. Pred vhodom v trg so ga pričakali župan s štirimi duhovniki, šolski otroci in množica prebivalstva. Duhovniki so opravili žalne molitve, župan Skrabec je pa v kratkem nagovoru pozdravil mrtve mučnike in jih kot domačin sprejel v svoje varstvo. Odgovoril mu je nadporočnik Lenčak.

Žalni spreved je potem krenil pred cerkev, kjer je bil že pripravljen katafalk. Na njem je stal močilen križ, ovit s trnjevim vencem, pod njim je bil pa položen velik venec prezidenta generala Rupnika.

Ponoči so domobranci zložili krste na oder. Ko je sililo sončno jutro drugega dne, so tisoči, ki so se bili iz vseh okoliških krajev zbrali na trgu pred cerkvijo, uzrli veličasten prizor: ves močenijski katafalk s krstami je bil pokrit s cvetjem in zelenjem. Več ko 500 vencev je izkazovalo poslednjo ljubezen mrtvim junakom; večino od njih so bile napletle žene in dekleta iz »osvobojenega« ozemlja med Jelendolom in Ribnico.

Žalno slovesnost je opravil ribniški dekan Viktorijan Demšar ob asistenci štirih duhovnikov. Mrtvim v slovo in živim v opomin sta potem izpregovorila z mrtvaškega odra zastopnik ljubljanske škofa kanonik dr. Kraljič in načelnik Informacijskega urada pokrajinske uprave dr. Puš. Po odpetju žalostinke se je jel formirati pogrebni spreved na pokopališče v Hrvači.

Ribniška dolina še ni videla tako veličastnega razstanka od mrtvih, kakor je bil pogreb jelendolskih mučnikov. Čelo spreveda je bilo že zdavnaj na pokopališču zunaj Ribnice, ko se se množice pred trško cerkvijo še zmerom uvrščale med pogrebe. V sprevedu je korakalo tudi 29 domobrancev, ki so jim bili komunisti brate pobili.

Na pokop so peljali samo 77 krst z 92 trupli, ostalih 27 krst je pa

Izkopavanje trupel v Jelendolu

ostalo na mrtvaškem odru pred ribniško cerkvijo, da jih sorodniki prepeljejo na svoja domača pokopališča.

Pred odrtim grobom so se od mrtvih poslovili študent Andolšek iz Hrvače v imenu narodne mladine, zastopnik nemške vojske poročnik Nidas, ki je obenem položil lep venec na grob, in nadporočnik Lenčak.

Tri velike jame so sprejele ostanke njih, ki so morali pred letom dni v smrt, da bo narod živel. Počivajte v miru, junaki, vaša žrtve ni bila zaman. Zemlja je sprejela, kar je njegova, pustila nam je le spomin. Poveljani boste živeli v naši zgodovini in naši kosovski pesmi, ko bo Kajn, vaš morilec, že zdavnaj strohnel v prekletstvu.

Po žalnem opravilu za jelendolskimi žrtvami se je sestala uradna komisija in sestavila zapisnik o svojem delu. Zapisnik so podpisali vsi člani komisije in časnikaarji.

Točen prepis uradnega zapisnika in fotografiranih podpisov objavljam na 2. strani današnje številke.

K. B.

Pokop v Ljubljani

Od 27. jelendolskih žrtev, ki so jih dali svojci prepeljati na domača pokopališča, so tudi tri, ki so jih v soboto popoldne pokopali v Ljubljani. Bili so to Danilo Ferjančič z Blok, Jože Baraga iz Grahovega in Pavle Poženel iz Loškega potoka.

Pogreba se je udeležilo izredno veliko ljudi, med drugimi ravnatelj Jančigaj v imenu ljubljanske občine, kočevski okrajni glavar g. Lesar, člani jelendolske komisije, vseučiliški profesor dr. Slavič in mnogo drugih odličnikov.

Cerkvene obrede je opravil dekan mons. Škerbec ob asistenci duhovščine. Od pokojnikov so se poslovili kaplan g. Tomazin, g. Lenarčič, dekan Škerbec in g. Šega, pevski zbor jim je pa zapel žalostinko »Človek, glej spoznanje svoje«.

Končana je zadnja pot izmučenih trupel Ferjančiča, Barage in Poženela. Sproščeni in osvobojeni pozemskih vezí so našli poslednji počitek v blagoslovljeni zemlji ljubljanskega pokopališča. Ob njihovem grobu so se od njih poslovili njih svojci, njihovi prijatelji, poslovala se je po svojih odličnikih, pa tudi po preprostem, čutečem človeku vsa Ljubljana.

Trije grobovi, trije med toliko drugimi, tudi med tistimi, ki jih doslej še niso mogli ali niso utegnili odkopati, nas pa živo opominjajo, da gre pot do resnice preko borbe, ki ne dopušča pozabljenja.

Jelendolski junaki se po isti poti, po kateri so pred letom dni šli v smrt, vračajo v Ribnico

Foto Pavlovčič

MED TRINTEM IN ČVETJEM

* LJUBEZENSKI ROMAN V DVEH DELIH *

Sonja se je nemirno prebudila. Skozi zamreženo odprlo okno je vel v knjižnico veter. Ozrla se je okoli sebe in se razločno spomnila sanj. Spomin nanje je bil tako živ, da ni hotela verjeti, da niso bile resnica. V ušesih so ji še vedno zvenele očefove besede: »To je Boris Klemenčič, on te bo rešil, drago moje dete.« O, če bi te sanje mogle poslati resničaj Kljub temu so zapustile v Sonji globoke sledove in besede, ki jih je slišala v njih, ni več pozabila. Sama ni vedela zakaj je pričela verjeti v skorajšnjo rešitev iz samotnega gradu.

Iz sanjarenja jo je predramila šele Aneta, ko ji je prinesla kosilo. Sonja se je z vneto lili jedil. Kako vse drugačno je bilo tedaj njeno razpoloženje kakor pri zajtrku. Ali so bile res vsa samo sanje? In če so bile, kako so jo mogle tako opogumiti? Nova vera v življenje je vstala v njej.

kako je Sonja potem vsa leta v daljnji Bretaniji mislila še vedno na ljubo staro ženico v Ljubljani. In tako sta nazadnje prispeli na cilj.

XXXIV.

Fran Bregant je bil prišel tistega dne, ko ga je obiskala njegova bivša žena, v svojevrstnem razpoloženju domov. Teta Marjana, ki je vedela, da ga bo Ana obiskala, ga je pričakovala polna radovednosti. Fran je takoj prišel k njej in ji vse povedal. Marjana je videla njegovo razburjenje in ga je mirila.

»Ne, ne,« je dejal. »Nič ne pomaga. Kako naj doživim še mirno uro, dokler ne bom mogel objeli svojega otroka in ga prositi odpuščanja za vse, kar sem mu po krivici storil zlega? Saj ne ve, koliko sem vsa ta leta trpel zaradi dvomov in upov, odpora in ljubezni! In vedno so me mučile neke temne slutnje. Nikomur jih nisem zaupal. Zato je bilo še huje. Čeprav je bil moj bratranec Lojze s Sonjo gotovo ljubezniv, ji vendar ni moglo biti dobro v Franciji. Njegova

trpela. Kako sem si želela vsaj videti jo, preden umrem. O Bog, da bom to res doživela!«

Po tem razgovoru z Marjano je Fran Bregant napisal pismo svojemu bratranecu Lojzetu. Takoj po dovršitvi pisanja je stari gospod legel k počitku, a čeprav je bil izmučen, ni mogel zaspati. Prebedel je skoraj vso noč v pekočem premišljevanju. Pa tudi naslednje dni ni nikjer našel miru in pokoja. Neprenehoma je moral misliti samo na hčerko. Hrepenenje po njej je v njem naraščalo od ure do ure. Vedno znova je moral govoriti o njej tudi z Marjano, stariim Klemenčičem in mladim Borisom.

Boris je rad govoril o Sonji, in govoril je z zanosom v očeh in besedah. Požirajoč njegovo navdušenje, ga je poslušal Bregant. Da je Borisovo srce še proslo, je vedel, in da je bila Sonja v gradu na Bretonskem tako oddaljena od sveta, da se ni mogla nikogar okleniti, o tem je bil tudi prepričan. Čemu se torej ne bi našla Sonja in Boris? Pojem bi prešlo podjelje Bregant in sin v najboljše roke. Toda izdali te želje ne sme ne niemu ne njej. Natihoma mora poskrbeti za to, da se bosta zblížila. Toda pred Borisovim očelom ni mogel ne hotel skrivati svojih želja.

»Veliko želim imam,« mu je dejal. »Poleg one, da se mi takoj vrne hiša, je moja največja. Toda obljubite mi, da ne boste nikomur izdali, kar vam bom zaupal! Ali mi obljubite?«

povsod poznan

VAN KAIT KREMA RAPIDA

»Obljubljam...« je odgovoril stari Klemenčič.

»To vas prosim samo zaradi tega, ker se bojim, da bi sicer vse pokvarila. Prizadeh ne smejo izvedeti. Zelim namreč, da bi si poslala moja hči Sonja in vaš sin Boris nekoga dne žena in mož. Kaj pravite k temu?«

»Midva ne bova žal mogla o tem odločiti,« je dejal Klemenčič. »Vaša hči in moj sin sta dovolj samostojna človeka, da bosta sama ravnala po svojih mislih. Pritrjujem vam tudi, da bi vsako siljenje več škodovalo kakor koristilo. Želzel pa bi si to jaz prav tako ko vi, ali nemara še veliko bolj. Iskreno se vam zahvaljujem, da tako visoko cenite mojega sina!«

Fran Bregant je segel po Klemenčičevi roki in mu jo stisnil. Pojem se je zleknil nazaj v naslanjač in nekaj časa trudno gledal svojega prijatelja in sodelavca. Potem je dejal:

»Meni je čedalje bolj čudno pri srcu, dragi prijatelj. Ne počutim se dobro. Bojim se, da sploh ne bom več doživel vrnitve moje hčere.«

»Tako ne smete misliti,« je rekel Klemenčič.

»Dač, misliti moram,« je odgovoril Bregant. »Zato mislim, da bom postal mirnejši, če bom vse, kar hočem So-

nji povedali, napisal. Vse, čisto vse ji bom razodel pismeno. Pisanje bom izročil vam, dragi Klemenčič. Hranite ga vi, in če se mi kaj zgodi pred časom, izročite ga osebno moji hčeri, toda šele potem, ko bodo urejene vse podrobnosti iz oporoke. Bere naj takrat, ko bo lahko v miru premislila vsako besedo.«

»Tega vam seveda ne morem odsvetovati,« je dejal Klemenčič. »Morda vas bo to res pomirilo. Toda ljubi Bog vam bo nedvomno dodelil tudi še zadnjo srečo svidenja s hčerjo.«

»Hajmo!« je vzkliknil Bregant. »In sedaj pojdit, prijatelj! Lolil se bom takoj pisanja in nihče naj me ne moti!«

Ko je Klemenčič odšel, se je Bregant res lolil pisanja dolgega pisma svoji hčeri Sonji in čutil je, da ga pisanje pomirjuje. Ko je končal, je pismo skrbno zapečatil in izročil Klemenčiču v varstvo. Vendar je bila pomiritev po tem pismu le kratka. Tisoč misli v zvezi z njegovim življenjem, življenjem njegove bivše žene Anc in usodo hčerke Sonje, zlasti še z njeno pričakovano vrnitvijo ga je vedno znova spravljalo iz potrebne ravnoteže. Spanje ga je zapuščalo in slabel je čedalje bolj. Čez nekaj dni mu je nenadoma postalo v pisarni tako slabo, da je naglo segel po telefonu in poklical k sebi starega Klemenčiča:

»Pridite nemudoma k meni, dragi prijatelj Nemudoma, nemudoma...«

To so pač bile tudi njegove zadnje besede. Ko je Klemenčič prišel v Bregantovo sobo, ga je našel že sklonjenega nad mizo in negibnega. Kap je bila — kakor dva dni prej pri njegovem bratranecu Lojzetu — tudi pri njem je pretrgala rahlo nit, ki ga je še vezala z življenjem.

Fran Bregant je umrl, ne da bi bil izvedel, kako neizmerno bridka so

je naš VAN KAIT.

VAN KAIT SHAMPOO

bila leta Sonjinega bivanja v Bretaniji na gradu Beauchampsovih, in ne da bi samo slutil, v kakšni nevarnosti sta jo zapustila Lojze in on.

Klemenčiča je Bregantova smrt hudo porila in nič manj je ni bridko občutil tudi njegov sin Boris. Oba sta poskrbela za zadnje formalnosti in za prevoz njegovega trupla v Bregantovo vilo, kjer je bilo postavljeno na mitvaški oder. Stara Marjana Sušnikova je bila nepotolajljiva. Neskončno je trpela, da njen bratranec ni doživel Sonjine vrnitve. Vsa zlomljena je tožila Klemenčičema:

»Zakaj mu ni nebo dovolilo, da bi doživel vsaj trenutek zadnje sreče? Zakaj mu ni bilo usojeno, da bi popravlil na svojem otroku vsaj del zagrešenega? Kdaj bo vendar spet sijalo sonce na to nesrečno hišo?«

»Tedaj, ko se bo vrnila Sonja,« je prepričevalno dejal Boris. »Verujte, gospa Sušnikova! Izpolnilo se bo, kar je nekoč kot otrok napovedovalo. Prinesla bo sonce.«

»Če še misli na to?« je dvomče odgovorila Marjana. »Kako ljub otrok je bil! Kakšna se bo vrnila? Kdo ve, kdo ve...«

»Ljuba in dobra,« je navdušeno zardil Boris.

»Ne pozabite, da je živela štirinajst let med tujimi ljudmi, ki ne poznajo srčne čustvenosti,« je rekla Sušnikova.

»Njegova značaja ni moglo nič spreminiti in pokvariti,« je dalje vztrajal mladi Klemenčič.

»Da bi bilo po vašem!« je zavzdihnila Sušnikova. »Toda pomagajte mi, prosim vas, da uredimo vse potrebno tu in da takoj brzojavimo Sonji, kaj se je zgodilo!«

»To je storil že moj oče,« je povedal Boris. »Zelzel sem vas samo še vprašati, ali bi obveshili tudi gospo Ano Kalanovo?«

»Prepustite to meni, prosim!« je rekla Marjana. »Pojem je odšla k telefону in oddala sledečo brzojavko: »Fran davi umrl za kapjo spravljen s teboi. Sonja obveščena. Čim pride in bom z njo govorila, te obveshim, Marjana.«

Med tem je prišlo tudi že Lydiino pismo o Lojzetuvi smrti in o njenem skorajšnjem prihodu s Sonjo. Pismo je odprl stari Klemenčič, ga prinesel Marjani in dejal, da nanj ni treba odgovorjati, ker je brzojavka o Franovi smrti že na poti in bo Sonja itak kmalu dopotovala.

»Moj Bog, kakšno naključje, da sta umrla tako nanagroma drug za drugim!« je vzkliknila Marjana. »Kako prav je, da pride Sonja takoj domov, kajti Fran mi je še pred smrtjo povedal, da se z Lojzetoovo ženo misla razumeti. Sam Lojze ni hotel, da bi Sonja po njegovi smrti še ostala tam.«

Tretjega dne po smrti je bil Fran Bregant pokopan po svojih lastnih prejšnjih željah. Njegov pogreb se je razvil v velik dokaz njegove priljubljenosti in popularnosti. Na zadnji poti so ga spremlili vsi, ki so mu bili zvesti, le njegova hčerka Sonja ni prišla, da bi se poslovila vsaj od njegovega trupla. Še več, ona edina ni slutila ni, da ji je oče umrl. Nihče ji tega ni povedal. Bila je ujetnica na gradu Beauchamp pod nadzorstvom zlobne stare Anete.

XXXV

Brzojavka, ki je sporočala prihod gospe Lydie in Sonje, je prispela v Ljubljano lik po pogrebu Frana Bre-

EVO PRALNI PRAŠEK pere brez mila

gantla. Oba Klemenčiča sta bila v konferenčni sobi na razgovoru z uradničtvom in nameščenci podjetja Bregant in sin. Pokojnik je določil, da se sme odpreli njegova oporoka šele na dan po prihodu njegove hčere Sonje.

Po prejemu brzojavke je starejši Klemenčič naročil sinu, naj se takoj odpelje v Bregantovo vilo in sporoči gospe Sušnikovi, naj pripravi vse potrebno za sprejem. Pojem je dejal:

KULTURNI TEDNIK

Proza v Zborniku Zimske pomoči

Kakor pesniki so v Zborniku Zimske pomoči obilno zastopani tudi pisatelji. Črtice, novele in odlomke iz še neobjavljenih romanov je prispevalo 26 prozaistov, trije pa so se oglasili z odlomki svojih odrskih del. Prispevki so razvrščeni po starostnem redu. Prvi je F. S. Finžgar z lepo simbolično črtico »Kolednikove prikaznice«, izpodbudno tolažbo za sedanje mrke dni. Fr. Govekar nam je pokazal zaključeno poglavje iz svojega novega romana »Padar Zakelje, Ivan Pregelj je narekoval za Zbornik nekaj kratkih spominov, Ivan Zorec nam prikazuje spet svojo Dolenisko v novelci »Zadnja sodba«. Vladimir Levstik je napisal značilno novelo »Pot v Koseze«. Stanko Mačen je izbral iz svoje zbirke »Bogar Meho« novelo »Baba Hanac«. Janez Jalen nam je opisal gorski svet v »Nagajivem Catežcu«. S povestjo »Pod oknom« je zastopal Ivan Matičič, s črtico »Elegija« na Marjia Kmetova. Odlomek iz romana »Krvavi čas« predstavlja Ilko Vaštelovo. Mladostni spomin je Toneta Gaspariča »Lisček«. Jan Plesteniak opisuje svoje vplise in doživljanje iz Padove v spisu »Sonce za obzidiem« Joža Likovič je prispeval legendo »Meduljica«. Vladimir Bartol »Faničino mladost« iz romana »Čudež na vasi« Mirko Javornik nam leposlovni opis Cerknice in okolice »Zemlja ob lezeru«. V prepletu resničnosti in pravilnosti je spisal Jože Tomazič »Logarije gašiče (četuri in maleri za zlato poroko). Gelj Jontsova je objavila odlomek novesti »Na mestnem smetišču« prav tako odlomek je prispeval tudi Franče Kunstelj z naslovom »Rošakova Stefca.

Jožeta Dularia novela »Sponsa restituta« nam že spetka razodeva avtorja romana »Krka umira«. S sorodnim, a popolnoma drugače obdelanim motivom kakor Jontsova se nam je predstavila Helena Jakličeva v noveli »Božec«. V svojo Prlekijo nas spet vodi Stanko Kociper v odlomku »Starca«. Z novelo »Pi, fant, grenko pijalce« je predstavil Jože Krivic. V sosedno področje posega Stanko Janžič s spisom »Naši Klonotci«. In medtem že izdane zbirke »Preprostost stvari« je vzel Emilijan Čevc svoj ljubki »Kruhc«. Balantibevo smrt je opisal Nikolai Jeločnik v spisu »Ognjena smrt«. Zaključek proznege in sploh leposlovnega dela pa predstavlja Zorka Simčiča prispevek »Človek, ki je ubijal«.

Z odlomki iz odrskih del so zastopani Cvetko Golar, Ivan Mrak in Janko Moder. Cvetko Golar objavlja iz svoje najnovejše ljudske igre prizor »Očelova oporoka«. Ivan Mrak odlomek iz indijske drame »Rdeči Logan«, in sicer konec tragedije. Janko Moder nam pa prikazuje daljši izresek iz svojega opernega libreto »Lepa Vidca«, ki ga je napisal po narodnih pesmih. Prispevki so po kvaliteti različni, prav tako po ostalem, vendar dokazujejo, da živi naša lepa proza tudi v sedanjih vojnih letih polnokrvno življenje. 27 pesnikov, 26 prozaistov in 3 dramatik to je častna bilanca sodelavcev iz svojevrstne odlične publikacije.

Julij Slapšak: En starček je živel. Poleg drugih knjig, o katerih smo že poročali, je izdal Zimska pomoč za svoje knjižno tombolo tudi zbirko pravljic in legend mladinskega pisatelja Julija Slapšaka, nekoč bolj znanega pod psevdonimom Mišjakov Julček. Knjiga je izšla obenem kot počasitvev pisateljeve 70 letnice. Zato ji je Tine Debeljak tudi napisal primeren uvod, v katerem nam prikazuje Mišjakovega Julčka kot človeka, uči-

HUMOR

V šoli

Učitelj: »Otroci, na kateri strani imamo srce?«

Otroci: »može.«

»Kdor ve, naj dvigne roko,« jih bodri učitelj. Tedaj vstane mali Jožek in pove:

»Gospod učitelj, srce imamo na notranji strani.«

Tudi odgovor

»Očka, kaj je hipohonder?«

»To je človek, ki se dobro počuti samo tedaj, ko je bolan.«

telja in pisatelja. Tri dela od katerih je zadnje dalo knjigi naslov »En starček je živel« ki so nam tu predstavljena, so nastala v novejšem času in torej niso ponatis iz prejšnjih Slapšakovih spisov. Dokazujejo nam, da je pisatelj zdal močnejši, kakor je bil prej. Akad. slikar Franče Podrekar je oskrbel delo s pisateljevim portretom in ilustracijami, ki so večinoma celostranske. Knjigo je prav čedno nastila Učiteljska tiskarna.

T. O. Loekken: Zmaga Klavsja Bierga. S tem romanom danskega pisatelja, ki ga je poslovenil Jože Glonar, je Dobra knjiga zaključila svoj drugi letnik. Loekken spada med znane danske pisatelje in je samouk kakor njegov severnejši vzornik Knut Hamsum. Izšel je iz čevliarskega stanu. V romanu »Zmaga Klavsja Bierga« nam prikazuje težave in boje novega naseljenca na oloških pčinah, pionirja v poljedelstvu in v utrjaniu poti do bremu, ki naj prežene zlo. Tudi leposlovno spada roman med pomembnejše stvaritve.

Prijateljski nasvet

»Kaj, poročil bi se rad? Veš kaj, jaz poznam bogato vdovo. Če hočeš te predstavim. Samo to je nerodno pri njej, da ima odraslo hčer.«

»Potem bi se pa že rajši s hčerjo poročil.«

»To ti pa nikakor ne svetujem, do bil bi vražjo taščo.«

Med prijateljeami

»Janez mi je dejal, da sem najlepša ženska na svetu.«

»To je laži tudi meni dejal.«

»Že mogoče, a tedaj mene še ni poznal.«

Razlika

»Včeraj sem te videl z lepim mladim dekletom. Čudno, mislil sem, da si star sovražnik žensk.«

»Motiš se, samo sovražnik starih žensk sem.«

Nesramnej

»Pomisli, kako nesramen je Tone. Zadržil je me je vprašal, če se še spominjam zime leta 1910.«

»Nikar ne bodi zato užaljena. Tone vendar ne more vedeti, da si tako pozabljiva.«

Zamotano

»Zakaj neki se tvoja sestra še ni poročila?«

»Ker je prepametna, da bi se poročila z možem, ki bi bil tako bedast, da bi jo vzel.«

Dober odgovor

»Srček, kaj mi boš pa letos podaril za god?«

»Nič.«

»Tega pa nikar. To si mi že lani dal.«

Zenska zloba

»Peter mi pravi, da sem vsak dan mlajša videti.«

»Da, da, prav res se ne bi čudila, če bi lepega dne tvoje ime zagledala v rubriki: »Rodili so se!«

Profesorska

»Čestitajte mi, gospod profesor, včeraj sem postala stara mati.«

»O, zelo me veseli, gospa. In danes ste že spet na nogah. Kar zavidam vam tako krepko naravo.«

Upravičeno presenečenje

»Moj Bog, preden sem te vzel, sem res mislil, da si bogata. Zdaj pa vidim, da nisi v zakon prav ničesar prinesla.«

»Saj sem ti vendar zmerom pravila, da si ti moj edini zaklad.«

Mlada zakonec

»Srček, kosilo danes že spet ni dobro.«

»Dragi možek, to je zato, ker si mi kupil najcenejšo kuharsko knjigo.«

V tramvaju

Sprevodnik: »Gospodična, med vožnjo ne smete skakati iz tramvaja.«

Gospodična: »Ko se mi pa tako mudi v bolnišnico.«

Sprevodnik: »No, potem pa kar mirne duše skočite.«

Ni ji pomoči

»Peter, tvoja zimska suknja je pa res že tako oguljena, da bi jo moral dati popraviti. Zakaj je pa ne dal obrniti?«

»Ker žal nimam troh strani.«

Otrok je zrcalo družine

Kako pogosto govorimo o razvajanih, predrznih, odrezavih, amerikalnih in nerednih otrocih z nekakšnim očitkom, kakor bi se bili ti otroci že takšni rodili. Pozabljamo, da so takšni šele pozneje postali, da so se vse teh lastnosti od svojih staršev in od svoje okolice naučili. Ne vemo več, da so otroci kakor majhne opice: kar vidijo, to posamejno in še sami tako naredijo.

Otrok v resnici ni drugega kakor zrcalo okolja, ki v njem živi. Če je okolje ubrano, prijetno, urejeno in mirno, je tudi otrok takšen. Živahen je in vever, odkritosrčen in zaupljiv. Čisto drugačen je pa otrok, ki dorasča v razklani družini, kjer se oče in mati ne razumeta. Predvsem je tak otrok zbežan, ker ne ve, kdo ima prav: mati ali oče. Če se k temu pridruži še okoliščina, da hočeta oba otroka pridobiti zase in se ljubosumno potegujeta za njegovo priznanje in njegovo naklonjenost, otroku še posebno škodujeta.

V nekaterih družinah imajo navado, da dajejo moškemu članom prednost pred ženskimi. Moški ponekod celo bolje jedo, češ da več delajo in so zato potrebnejši močne hrane. To je v današnjem času, ko je za hrano trda, nepravilno in nesocialno, pa tudi nevarno. Boljša hrana je danes primerna samo za majhne otroke in za bolnike. Vsi drugi člani družine naj imajo pa enako hrano. In če je kaj priboljška pri hiši, naj bo skupna hrana vseh članov boljša, nikakor pa niso umestni posebki, ker učinkujejo nevarno. Kajpak morajo pa tisti člani, ki služijo, prispevati tudi enake deleže.

Tako poznam družino, kjer imajo sinka in hčerko. Sin je prvorojenec in temu primerno razvajan. Sam po sebi je prikupen in bister otrok, toda

zamerori škodljivo. Prav zato dobiva dečko večkrat priboljške vpricho svoje sestrice, ne da bi jih ta tudi dobila. Ker je sestrica mlajša, je razumljivo, da bi tudi sama bila rada deležna takšne dobrote in da tudi tedaj, če bi brat upravičeno dobil priboljšek, ne bi še razumela, zakaj ga ona ne dobi. Lahko si mislimo, kaj se odigrava v teh mladih dušicah. Fant je zdaj še sam prepričan, da je nekaj več kakor drugi. Se malo, pa bo dokazal to svojim tovarišem. Morda v življenju zaradi tega on ne bo nesrečen, prav gotovo bo pa to veliko breme za njegovo poznejšo okolico, ki se bo morala — kajpak če se bo hotela — podrežati njegovo volji. Da zrasto iz takšnega spočetka še razni drugi duševni konflikti, menda ni treba še posebej omenjati.

Vrnimo se k njegovi sestrici. Razlika v hrani budi v njej več občutkov. Občutek manjvrednosti, pa tudi zavist. Zdjaj je deklečice še majhno, zato tudi ta čustva še niso krepka in globoka. Z leti bodo pa gotovo rastle in morda celo zasenčila sestriško ljubezen. In vsega tega so krivi nepoučeni starši, ki bi se sami potrebovali nekaj vzgoje, da bi lahko sami vzgajali.

Zelo napak je tudi, če starši podarjajo, da je en otrok »mamince«, drugi pa »otove« in se po tem tudi ravna. Otroci se tega razmerja ne smejo zavedati, tudi če res obstoji.

Če se oče in mati med seboj razumeta, če sta popustljiva do morebitnih napak in slabosti drug drugega, če živita v srečnem zakonu, bodo tudi otroci srečni in veseli. Najboljši otrokov vzgojitelj je dom, harmoničen, vever dom. Tega si pa ljudje, ki se ne razumejo in ne ljubijo, ne zavedajo. Največjo krivico delajo s tem svojim otrokom, ki vendar niso krivi slabih nagibov svojih roditeljev.

Nekoč sta se hotela mož in žena ločiti. Na sodišču sodnik ni mogel takoj ugotoviti, po čigavi krivdi naj zakon loči. Mož je trdil, da je kriva ločitve žena, žena pa narobe. Imela sta enega otroka. In tedaj je sodnik povedal modro besedo: »Kdor koli izmed vaju je kriv, če se bosta ločila, bo najbolj trpel vajin otrok.« Ko sta mož in žena premislila njegove besede, sta spoznala, da ima prav. In nista se ločila. Danes imata troje otrok in sta srečna. Nič več se ne vprašujeta, kdo je kriv, da se kdaj ne razumeta, temveč storita vse, da bi bili njuni otroci srečni. Ali ni to lep zgled, vreden posnemanja? S.

KRZNENE PLAŠČE

lisičje boe, dobro ohranjene, kupuje
Krznarstvo Rot, Mestni trg 5

starši so ga že precej pokvarili z napačno vzgojo. Delajo namreč veliko razliko med dečkom in deklečico. Ker je bil sinček v prvih letih precej šibak, se je pri materi, čeprav je otrok zdaj zdrav ko riba, utrđilo prepričanje, da je nekaj posebnega, nekaj drugega kakor drugi otroci in kakor hči. Takšno prepričanje je

NAS NAGRADNI NATECAI

Kotiček za praktične gospodinje

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki, plačamo 10 lir

Važna pravila za kuhinjo!

Uporabljaj zelenjavo vsak dan kot glavno jed! Druge jedi le kot dodatne k zelenjavi ali iste potrebne k nasičenju. n. dr. k zelju krompir, k bučam žgance, k špinati riž ali krompir, k paradižnikovi omaki prav tako, k fižolovi omaki makarone, k solati pražene, k kumaram v omaki kakšne emoke, žličnike, kuhane struklje, prav tako h golažu, posebno polento. Čim večkrat dodajaj jedem petršili ker zelo dobro vpliva na prebavo in zdravi kri. Ker vsebuje železo je zelo dober za vse vsabokrvne in malokrvne.

Čaj iz grozdja

Jagode črnega grozdja zberi, operi in skuhaj. Vro naj 10 do 15 minut. Nato jagode iztisni precedi in osladka. Čaj je gotov.

Žganci s zelenjavo

Daj v slan krop pol litra ržene moke. To naj vre 20 do 25 minut, dobro premešaj in med mešanjem dodajaj, na 3 žličkah masčoba, drobno zrezan, prepražen petršili in kuhan, prellačen grah.

Honorar za objavljeni recept dvignete lahko takoj po objavi v naši upravi. Po pošti pošiljamo šele takrat, ko se nabere več takšnih nakazil. — Prispevke naslovite na Uredništvo »Družinskega tednika«. Kotiček za praktične gospodinje, Ljubljana. Poštni predaj 253.

Oče moderne ondulacije

Najbrže skoraj nobena izmed naših bralk še ni pomislila, kdo je bil izumitelj ondulacije, kakršno poznamo zdaj in ki je naravnim kodrom tako »na las« podobna. »Železna ondulacija«, kakor jo strokovno imenujejo frizerji še ni tako stara, in vendar si danes skoraj ne moremo predstavljati lasničarske in frizerske umetnosti brez nje.

Kako je bilo tedaj, ko »železne« še ni bilo? Zenska, ki je imela hudo borne in redke lase, si je pomagala kratko in malo z lasuljo, zato so njega dni prodali vse več lasulj kakor danes. Vsak frizer je bil tudi lasuljar in je imel na prodaj lasulje v vseh mogočih barvah, od rdečih do sivih in plavih

las. Spet tista, ki se ni mogla preveč pritoževati nad lasmi, pa si je vseeno želela bujnejših in gostejših, je segla po raznih vložkih, ki so jih frizerji podlagali pod lase in jih tako delali bujnejše. Če je pa hotela biti posebno »šike«, si je pustila lase »nakrepatic«, tako da se je zdela, kakor da bi imela vso glavo razdeljeno v stopenice.

Kajpak je oče ondulacije Francoz, kakaj samo Francoza je mogla stariška nega las in pričeske zganiti tako zelo, da je začel premišljevat, kako bi bolje in lepše negoval in kodralj lase. Marcel Grateau, oče moderne ondulacije, je bil sin kanoške v Chauvignju na Francoskem. Marcel ni bil nič kaj navdušen za očetov poklic in se je rajši odločil, da bo postal frizer. Takoj ko je prišel v frizersko stroko, je sam pri sebi sklenil, da mora izvesti pravo revolucijo v pričeskah. Želel si je naravnije nege in naravnijih pričesk, pa tudi kodranja, ki bi bilo naravnim kodrom podobnejše od tedanjega »krepanja«.

In upanje, da bo naposled le izumil takšno kodranje, ki se bo približalo idealu njegovih sanj, ga je gnalo, da se je selil iz kraja v kraj, od mojstra do mojstra. Iz Chauvignja je priromal v Poitiers, od ondod v Tours, Orléans in naposled v Pariz. Gledajoč pariške lepote, ki so se kitile s tujimi lasmi, si je na tihem prisegel, da bo izpremenil bedasto modo lasulj in lasnih vložkov in izumil nekaj čisto novega, nevidnega in neslutnega.

Najprej se je Marcel Grateau v Parizu postavil na svoje noge. Njega dni to ni bilo tako težko. Tedaj se frizerjem še niti sanjalo ni o aparatih, podobnih tistim, ki jih uporabljajo zobozdravniki in o električnih sušilkah. Dovolj je bilo, da si imej preprost stol, čisto perilo in da je bil lastnik ljubezniv in spreten.

Svoje prve poskuse v naravnih ondulaciji je delal Grateau na svoji mladi ženi in na svoji materi. In naposled, naposled se je Marcelu le posrečilo izumiti škarje za kodranje las v tako naravnih valovih, kakor jih je dotlej kodral samo ljubi Bog.

Te škarje so imele volat žleb. Ko je Marcel ustvaril nekaj prvih novih pričesk svoje materi in ženi, je oznanil da ondulira zastoj. Pričele so kapljati prve stranke. Kmalu so ženske zaslutile, kolikšno odkritje na polju mode in nege je Marcelovo onduliranje. Pariške »levinje« so se jele prehltevat, katero bo Marcel prej on-

Tudi za naš naraščaj lahko s pletenjem iz starih oblek naredimo nove. Pletene dele vslavimo tamkaj, kjer otroke najrajši zebe. Prva obleka ima pleten prednji del od sedelca do žepov, prav tako ovratnik in zapesaja. — Druga obleka ima iz volne ovratnik, cele rokave in del živolka. — Tretji model je za odraslejša dekleta in je zelo preprost.

duliral. Najskavnejše pariške igralke so si dale pri njem ustvarjati nove pričeske in so tako »lansirale« novo modo.

V nekaj letih je zakoniti frizer postal milijonar. Za eno samo pričesko so mu plačevale. Parižanke po dve sto do tri sto frankov. Marcel pa ni takoj izdal skrivnosti svojih škarij.

Ko je imel Marcel 45 let — bilo je leta 1897. — je bil milijonar. Tedaj

je hotel še živeti in nekaj videti. V eni noči je zaprl svojo brivnico in odpotoval po svetu. Tedaj so pa njegovo umetnost poznali že tudi drugi frizerji. Marcel Grateau je sicer ostal »Veliki Marcel«, njegovo umetnijo so pa prevzeli drugi.

Francoski brivci so svojemu predniku celo postavili spomenik kot zaslužnemu za brivsko umetnost in širjenje lepote po svetu.

Zakaj ne morem spati?

Trdno spanje dandanes ni nekaj samo po sebi umevnega. Postalo je že važen problem in vsak deseti človek se pritožuje, da ne more spati, da ima rahlo spanje ali da vso noč ne zatise oči.

Na svetu so ljudje, ki hitro zaspe in se pogreznejo v globok spanec. Ti so rojeni pod srečno zvezdo. Takšen človek nekaj ur trdno spi, proti jutru pa postaja njegov spanec rahlejši in ga lahko prekine že majhen šum. To je naravni in edino osvežujoči spanec.

DARMOL
najboljše odvajalno sredstvo

Med takšne ljudi je spadal tudi veliki Napoleon. O njem zgodovina ve povedati, da je lahko zaspal kjer koli se je zleknil in se je po vsakem spanju zbudil spočit in sposoben za najnapornejše delo.

Dosti huje se godi tisti vrsti ljudi, ki postanejo šele zvečer bistri in dolge ure ne morejo zaspati. Valjajo se po postelji in naposled kakor v omočje zaspe, a to spanje je bolj podobno mučni dremavici, kakor zdravemu spanju.

Veliko je število tistih, ki samo mislijo, da ne morejo spati, v resnici bi pa prav dobro spali, če bi ne za-

hitevali od svojega organizma, da spi po več ur, kakor potrebuje. Mož petdesetih let ne potrebuje toliko spanja, kakor njegov vnuk. Dovolj mu je, da spi pet ur, pa le trdno. Če se pa sila, da spi sedem ali celo osem ur, postane seveda njegov spanec nemiren in rahel.

V glavnem se ljudje glede spanja dele v dve vrsti. Ali spe tako kakor matere z majhnimi otroki, ali pa tako ločno kakor budilke. Matere prespe najhujše nevihte in ne slišijo raznih šumov, ki druge zbude, če pa njihov otrok le nekoliko zavzdihne, se takoj prebude. Druga vrsta ljudi lahko svoj spanec uravna. Če se zvečer odloči, da se bo zbudil pet minut pred sedmo, tudi v resnici tedaj odpre oči.

Ropot različno vpliva na spanje. Včasih pomirjevalno, včasih razburljivo. Ropot v vlaku marsikoga navadno prav nič ne moti, temveč celo uspava. Če pa takšnega zaspanca sprevidniško čisto mirno poprosi za vozni listek, se takoj zdrami iz najglobljega sna. Isto je z zaspanci v gledališčih in koncertih. Dokler igra godba in se na odru razvija dejanje, trdno in spokojno spe, brž ko pa vse to utihne, se zdramijo.

Nespečnost je različna. Prva nastane zato, ker nas spati ne moremo. Prva je vsakako mnogo prijetnejša kakor prva. Prava nespečnost je bolj duševna ko telesna motnja. Nastane zato, ker se bojimo, da ne bomo mogli zaspati in se tako neprestano vznemirjamo. Za spanje je pa potreben notranji mir. Če hočemo zaspati, moramo pozabiti na ta svet, na dogodke in skrbi, ki nas mučijo. Mišice ne smejo biti napete, ležati moramo udobno, potem se bomo prav kmalu pogreznil v prijeten sen. Vsekako delajo večjih čudeže kopeli, mrzli oblakladi, izprehodi pred spanjem. Vendar tu ne moremo dajati nobenih podrobnejših navodil, ker vsakemu živčnemu stroju ustreza svoje. Enega kopej pomiri, drugega živčno razburi. Vsakdo ve, kaj njegove živce pomiri

in kaj jih razdraži. Po tem naj se ravna.

Spanje je že od nekdaj eno najcenejših in vendar najboljših pomlajevalnih in lepotalnih pripomočkov. Med spanjem izginejo majhne gubice, koža postane gladka in mehka. Zato bi ženske že zaradi lepote morale skrbeti za to, da dosti in globoko spe.

Boj z rjo

Vsaka gospodinja mora skrbno paziti, da se ne pojavi na železnih predmetih rja, ker ga sčasom prežre in uniči. Prav tako ne sme dopustiti, da bi ji prišla rja na perilo če je pa že prišla, jo mora čimprej odstraniti.

Vse predmete, ki bi utegnili zarjaveti, moramo večkrat skrbno pregledati. Kjer se je rja že pokazala, jo odrgnemo s smirkovim papirjem. Če na teza iz katerega koli vzroka ne moremo storiti pomočnega predmeta v petrolei. Ključavnice in podobne predmete moramo razleniti in šele potem vsak kos posebej odrgniti s smirkovim papirjem ali namazati s petrolejem. Ko smo rjo odstranili, predmet zavarujemo pred novim rjavenjem s tem, da ga prepleskamo z oljno barvo. Gibljive dele, ki jih ne smemo prepleskati, pa namazemo z oljem.

Pobarvano bombaževino in volno rešimo rje, če kameo na porjavelo

mesto nekaj kapljice mlačnega vina. Če rja ne gre odpraviti, jo odstranimo s pomočjo abrazivnega sredstva. Pri rjavi, atlasu, žametu in podobnih občutljivih vrstah blaga odstranimo madeže rje tako, da ga navlažimo z vročim kisom. Potem natrosimo nanj malo smotkinega pepela, nekaj časa pustimo, nato pa dobro izperemo.

Tudi preveč nege škoduje

Nekatere ženske v boju za lepoto polti pretiravajo in tako same sebi škodujejo in se zaman izdrašujejo, zakaj nikdar nimaio tako lepe polti kakor druge ženske. Po nekih neznanih pravilih nekateri vsak dan namakajo obraz v vroči vodi ga parijo, drgnejo in gnetejo da je jo! Katera polt na svetu bi vse to zdržala? Prav gotovo nobena. Naša koža sestoji iz več plasti celic, med katerimi se vrhna, ki je najtina, rada oluči in odpade. Da ta postopek pospešujemo z umivanjem je prav koristno. Vsakdanje železno utrjevanje polti z vročo vodo, parnimi kopelmi in drgnjenjem pa sčasoma ne uniči samo zgornje plasti kože, temveč tudi neželjene spodnje plasti, med njimi one, ki dajejo polti mehko in prožnost. S tem dosežemo ravno narobe od onega, kar želimo. Celice v koži se razdražijo do skrajnosti, dražljaji prisilijo žleze da povečano delujejo in polt postane rdečkasta in mlahava. Naš obraz postane takšen kakor roke peric. Zato bi morala vsaka ženska vedeti, da utegne tudi preveč nege škodovati.

ŽENSKI RAZGOVORI

Pliš, Ljubljana. Vprašali ste nas, kako bi kar najbolje in brez škode osvežili star plišast plašč. Če plašč še ni preveč oguljen, bo lepo osvežen takole: razgrnite plašč nad mizo, ga očistite s ščetko, pomočeno v vodo, ki ste v njej raztopili nekaj kisa. Zdjaj podržite kakšnih osem do deset centimetrov nad plaščem vroč železnik, da bo vloga iz pliša izparevala. Pri tem se bodo posamezne nitke odločile druga od druge in pliš se bo zdel bolj košat in bolj svež. Na koncu očistite plašč s precej trdo ščetko v vseh smerih.

Pletenje, Ljubljana. Zanima vas, kako najbolje uporabite in posvežite volno, ki ste jo sparale iz starih pletenin in ki bi jo radi prepletli. Navijte volno na lepenco in držite lepenco tako dolgo nad vročo paro, da bo volna vlažna. Pri tem se bo osvežila, barve se bodo po ozivilo. Ko bo volna na deščicah popolnoma suha, jo navijte v klobčice in uporabite.

Porabni nasveti

Vsaka gospodinja, ki je kdaj pletla, ima doma ostanke raznobarnih voln, ki jih vsakega posameznega ne more porabiti. Te ostanke zberite in si splotite za zimo ljubko rutico ali šal. Barve po svojem okusu nanizajte drugo poleg druge tako, da se bodo lepo prelevale iz temnejšega v svetlejšo odtenke.

Jajčne madeže lahko s srebrnega jedilnega pribora očistite samo s pepelom. Nekaj časa morate pribor z njim močno drgniti, potem pa pepel izbrisati s suho krpo.